

דברי משיח

ה'תשמ"ז

התוועדות ש"פ ויחי, שבת חזק, ט"ז טבת

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי

„המכון להפצת תורתו של משיח“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פּךָה אלקים

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

פתח דבר

לקראת ש"פ ויחי – הננו מוציאים לאור "הנחה" מהתוועדות ש"פ ויחי, שבת חזק, ט"ז
טבת תשמ"ז – תדפיס מיוחד מתוך "דברי משיח – ה'תשמ"ז".

בתור הוספה, בא בסוף הקונטרס יומן בפרסום ראשון מתקופה זו בשנת תשמ"ב (היומן
נכתב בשעתו ע"י ר' אהרן שי' קורנט, ותודתנו נתונה לו על מסירתו לפרסום).

*

אודות המעלות שבסדרה זו, ואופן עריכת השיחות¹ – ראה בארוכה ב"פתח דבר"
ל"דברי משיח" ה'תשמ"ב חלק ראשון.

*

מבין שלל השיחות שנאמרו ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במשך השנים תשי"י-
תשנ"ב (ולפני כן), ת"ל זכינו שרובן ככולן נשמרו על הכתב או בהקלטה. אולם, עדיין ישנן
ריבוי שיחות שטרם ראו אור מעולם, ובוה בקשתנו שטוחה כלפי ציבור אנ"ש והתמימים:
אנא, מי שבידיו הנחות ורשימות משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, וכן ר"ד בעת
חלוקת השטרות לצדקה או "יחידות" וכיו"ב, ויומנים מ"בית חיינו" (ובמיוחד מהשנים
תשמ"ו-תשמ"ח), שיואיל לשלחן למערכת ע"מ שנוכל לזכות בהן את הרבים.

ויהי רצון שע"י הדפסת ולימוד "דברי משיח", נזכה תיכף ומיד ממש לגאולה האמיתית
והשלמה, בהתגלותו המלאה והמושלמת של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. ויחזק
השי"ת בריאותו ויתן לו אריכות ימים ושנים טובות ונעימות וחיים נצחיים, ויראה הרבה נחת
משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת,
ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, ונלמד תורתו של משיח מפיו של משיח
צדקנו, שילמד תורה את כל העולם כולו, ומלך ביפיו תחזינה עינינו בהתגלות מלכותו לעין
כל, תיכף ומי"ד ממ"ש ממש, והיתה לה' המלוכה, אמן כן יהי רצון.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד !

"המכון להפצת תורתו של משיח"

ימות המשיח,

י"ב טבת, ה'תשפ"א (ה' תהא שנת פד"ה אלקים),

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,

ברוקלין, נ.י.

---

1) חלק מהתוועדות זו הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ובהוצאה זו נערך חלק זה של התוועדות
ע"פ הקלטת ה"חזרה" (ע"י ר' י.ב.), בשילוב פרטים מההשלמות להתוועדות ע"י "ועד הנחות התמימים" ו"ועד הנחות
בלה"ק", ועוד. לשלימות הענינים המבוארים בשיחה – יש לעיין בשיחה המוגהת (לקו"ש חכ"ה ע' 474 ואילך (אידיש);
התוועדויות תשמ"ז ח"ב ע' 252 ואילך (לה"ק)). השאר נערך ע"י ע"י שילוב ב' ההנחות של "ועד הנחות התמימים"
ו"ועד הנחות בלה"ק", בתוספת פרטים ע"פ הקלטת ה"חזרה", ועוד. המאמר נדפס בסה"מ בראשית ח"ב ע' רמז ואילך,
ובהוצאה זו ניתוספו פרטים אחרים מה"חזרה".

בס"ד. ש"פ ויחי, ט"ז טבת ה'תשמ"ז

הנחה בלתי מוגה

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה¹, וידוע הדיוק בזה במאמרים [החל מג' אבות החסידות, ואח"כ בשאר המאמרים, עד למאמרו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו]², מהו ענין ויחי יעקב בארץ מצרים, דמשמע שעיקר שנותיו חי יעקב במצרים, והרי גם לפני זה היו בחיי יעקב ענינים נעלים, ועד שנאמר לפני זה³ וישב יעקב בארץ מגורי אביו, והיינו שהי' במצב של וישב (התיישבות ומנוחה) בארץ מגורי אביו, ובפרט ע"פ פירוש חז"ל⁴ שוישב היינו ישיבה בשלוה (שביקש יעקב לישב בשלוה, ונתקיים זה במשך כל השנים שישב שם עד שקפץ עליו רוגזו של יוסף, כמבואר במ"א⁵), וא"כ מדוע נאמר כאן דוקא ויחי יעקב (ולא לשון אחר), שמשמעו שדוקא במצרים חי יעקב. והנה לכאורה הי' אפשר לומר דמה שנאמר ויחי יעקב בארץ מצרים הכוונה בזה היא כמפורש בהמשך הפסוק שהוא שבע עשרה שנה, אבל (נוסף על המפורש בדברי רבינו הזקן⁶ הפירוש בזה, ששנותיו הכי טובות חי יעקב במצרים, הנה עוד זאת) אי אפשר לומר כן, מפני ב' טעמים. הא' הרי מבואר בכמה מקומות⁷ שמספר י"ז שבפסוק זה הוא בגימטריא טוב, שמזה מובן ששנותיו הכי טובות חי במצרים [וכמבואר בכמה מקומות⁸ שי"ז שנה אלו הם כנגד מ"ש בריש פ' וישב⁹ יוסף בן שבע עשרה שנה], והב' שמסיום הכתוב ויהי ימי יעקב שני חייו גו' משמע שחיי במצרים היו העיקר מכל שני חייו (אף שבפשטות קאי זה אלאחריו). גם ידוע הדיוק¹⁰, למה שינה הכתוב סדר מספר שנותיו של יעקב מסדר הלקוח במספר שני הצדיקים שמקדים מספר גדול למספר קטן, וכאן הקדים מספר קטן למספר גדול, שבע שנים וארבעים ומאת שנה.

(6) „היום יום" יח טבת.

(7) ל"ת להאריז"ל ריש פרשתנו. ועוד.

(8) ראה בעה"ט ריש פרשתנו. ועוד.

(9) שם, ג.

(10) ראה אוה"ח עה"פ. הובא באוה"ת ריש פרשתנו (שנב, א). רד"ה תרכ"ח (סה"מ תרכ"ח ע' נ). תר"ל (סה"מ תר"ל ע' נב). תרמ"ד (סה"מ תרמ"ד ע' רטז). תרנ"ב (סה"מ תרנ"ב ע' יג).

(1) ריש פרשתנו (ויחי מז, כח).

(2) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ב ס"ע קכד-ח. מאמרי אדהאמ"צ בראשית ע' תנו. אוה"ת פרשתנו (כרך ו) תתשיז, א. וראה לקו"ש ח"י ע' 160. וש"נ.

(3) וישב לז, ב.

(4) פרש"י שם. ב"ר פפ"ד, ג.

(5) ראה לקו"ש וישב שנה זו (ח"ל ע' 176 ואילך) ובהערות 8 ; 35. וש"נ.

אך נקודת הביאור בזה, דהנה ידוע¹¹ שתכלית כוונת הבריאה היא מה שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, והיינו בעולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו. וכמבואר בתניא¹², שהעולמות העליונים הנה להם ירידה מאור פניו ית', משא"כ בעולם התחתון הירידה היא צורך עלי'. וזהו ענין הירידה למצרים, שהוא בשביל לעשות לו ית' דירה בתחתונים, דמצרים היינו (לא רק המיצרים וגבולים שלמעלה, אלא) המיצרים וגבולים דעולם הזה התחתון, עד להמיצרים וגבולים דעניני רשות, ולמטה מזה ארץ מצרים כפשוטו, שהיא ערות הארץ¹³. ותכלית הכוונה בהירידה למצרים היא לעשות לו ית' דירה גם בתחתון זה.

וזהו ויחי יעקב בארץ מצרים, שעיקר חייו ושנותיו הכי טובות של יעקב חי במצרים דוקא. דאף שמצרים הוא מקום הכי ירוד, אבל מכיון שבמצרים קיים יעקב את תכלית הכוונה דלעשות לו ית' דירה בתחתונים, הרי זה אמיתית החיים של יעקב. והיינו, מכיון שהאבות היו בטלים לאלקות בתכלית, וכמאמר¹⁴ האבות הן הן המרכבה, הרי מובן שעיקר החיים שלהם הוא לקיים הכוונה, ומכיון שתכלית הכוונה דלעשות לו ית' דירה בתחתונים הי' במצרים, לכן שם דוקא הי' עיקר חייו של יעקב.

והנה ידוע שעיקר עבודת האדם היא בירור הז' מדות, כמובן מהמבואר בתניא¹⁵, וכמבואר בארוכה בד"ה אל תצר לאדמו"ר האמצעי¹⁶ (ובדרושים שלפניו¹⁷), שזהו הטעם למה שכיבוש ארץ ישראל בזמן הזה הוא רק כיבוש ארץ שבעה אומות¹⁸, כי עיקר הבירור עכשיו הוא בהז' מדות, משא"כ ג' המוחין שיתבררו לעתיד לבוא, שלכן דוקא לעתיד לבוא ירחיב ה' את גבולך¹⁹, שיהי' כיבוש ארץ ג' האומות, קיני קניזי וקדמוני. ויש לומר בטעם הדבר, דכמו שבכללות סדר ההשתלשלות הרי עיקר הכוונה הוא לעשות לו ית' דירה בתחתונים, היינו, שבזה דוקא הוא התאוה והתענוג שלמעלה, כמו"כ הוא גם בפרטי עבודת הבירורים, שעיקר התאוה והתענוג שלמעלה הוא (לא בהבירור דג' מוחין, אלא) בהבירור דז' מדות (שלמטה מהמוחין) דוקא.

(11) ראה תנחומא נשא טז. בחוקתי ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.
 (12) שם.
 (13) ל' הכתוב – מקץ מב, ט. יב. וראה קה"ר פ"א, ד.
 (14) ב"ר פמ"ז, ו. ועוד. וראה תניא פכ"ג.
 (15) ראה תנחומא נשא טז. בחוקתי ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.
 (16) סה"מ שמות ח"א ע' ריח). וש"נ.
 (17) מאמרי אדה"צ דברים ח"א ע' ד ואילך.
 (18) מאמרי אדה"צ תקס"ה ח"ב ע' תת ואילך. ע' א'מט ואילך. ועוד.
 (19) ראה פרש"י ר"פ בראשית.
 (19) פ' ראה יב, כ. פ' שופטים יט, ח.

ובזה יובן סדר מספר שנותיו של יעקב, שבע שנים ואח"כ וארבעים ומאת שנה, כי עיקר חיי יעקב הוא בעבודתו לעשות לו ית' דירה בתחתונים, ולכן עיקר עבודתו הוא בבירור ז' המדות דוקא, שבע שנים, ששרשם בז' תחתונות דעתיק (כמבואר בהדרושים²⁰) שלמעלה מכל דבר, ועד שזה פועל עלי' גם בארבעים שנה שהם ד' המוחין כפי שהם כלולים כל אחד מעשר [שזהו בפרטיות יותר מג' מוחין], ואח"כ גם בומאת שנה שקאי על בחי' הכתר. אי נמי ארבעים ומאת שנה הם ב' פעמים שבעים, כמבואר בהדרושים²¹. וע"ד המבואר בארוכה בביאורי הזהר חיי שרה²² בענין ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים²³, דמאה שנה קאי על בחי' הכתר, ועשרים שנה הם המוחין ושבע שנים הם המדות.

ויש' לומר הטעם שגבי יעקב נשתנה הסדר מכמו שהוא בשרה, כי בשרה הי' רק תחילת העבודה, לכן הי' העבודה בזה בסדר דמלמעלה למטה, שמאה שנה נמשך בעשרים ועד שזה חדר גם בשבע שנים, בתחתונים. משא"כ יעקב שהי' בחור שבאבות²⁴, והי' בארץ מצרים, תחתון שאין תחתון למטה ממנו, ולכן דוקא אצלו נפעל בתכלית השלימות הענין הנ"ל דדירה בתחתונים, שעיקר עבודתו היתה בז' שנים, בירור המדות. ואדרבה, זה פעל אח"כ עילוי במוחין וכתר.

והנה מעשה אבות סימן לבנים²⁵, ומזה מובן, דכשם שענין זה הי' ביעקב שהוא מהאבות, ועד שהוא בחור שבאבות, ובפרט ע"פ המבואר באגה"ק²⁶ שנשמתו היתה כלולה מכל נשמות ישראל, הנה כן הוא גם בעבודת כל ישראל בכל הדורות, שצ"ל העבודה בכל הענינים הנ"ל. וזהו גם סיום ספר בראשית הנקרא ספר הישר להיותו ספר האבות שנקראו ישרים²⁷ [ולפעמים איתא²⁸ שהוא גם ספר השבטים שנקראים ישרים], שעיקר העבודה הוא להיות כמו האבות והשבטים שנקראו ישרים וכו', כי גם כל ישראל נקראו בשם ישרים כמ"ש²⁹ אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך, וכמבואר גם בזהר

25) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו. רמב"ן לך לך יב, ו. שם, י. יד, א. תולדות כו, א. ר"פ וישלח. סוף פרשתנו. תו"ח לך לך פג, סע"ג ואילך. אוה"ת ר"פ לך לך. ועוד.

26) ס"ז (קיא, סע"ב).

27) ע"ז כה, א. ובכ"מ.

28) ראה תו"ח חיי שרה פד, ד.

29) תהלים קמ, יד.

20) ראה אוה"ת שם שנג, א. ועוד. סד"ה זה תרכ"ח, תר"ל, תרמ"ד, תרנ"ב (שבהערה 10).

21) אוה"ת שם שנג, ב. סד"ה זה תרנ"ב. ועוד.

22) לאדהאמ"צ – יב, ג ואילך. (הוספות) קלא, סע"ב. להצ"צ – ח"א ע' עח ואילך. ועוד.

23) ר"פ חיי שרה (כג, א).

24) ב"ר רפפ"ו. זח"א קיט, ב. קמז, ב. שער

הפסוקים להאריז"ל כו, כה.

פרשתנו³⁰, ועד שכאו"א מישראל אומר פסוק זה בסיום התפילה בכל יום³¹, הן בימות החול והן בשבת וביו"ט ובראש השנה וביום הכיפורים, ומזה מובן שעבודת האבות שנקראים ישרים ישנה גם בכל ישראל. וע"י מעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות, לעשות לו ית' דירה בתחתונים, ובפרט בארץ מצרים, באים בקרוב ממש לקיום היעוד אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך בפשטות, כשיהי' ענין פנים בפנים³² בבית המקדש השלישי, דכשם שבא לראות כך בא לראות ועד"ז להיפך³³, במהרה בימינו ממש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(32) ראה לקו"ת ר"פ ראה.
(33) ראה חגיגה ב, א ובתוס' שם.

(30) ח"א רכו, ב.
(31) ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 375. וש"נ.

בס"ד. התוועדות ש"פ ויחי, שבת חזק, ט"ז טבת ה'תשמ"ז*

הנחה בלתי מוגה

— שיחה א' —

א. שבת זו היא שבת "חזק", שבה אומרים "חזק חזק ונתחזק"¹.

ובפרט שזהו על ספר הראשון, שפירוש "ראשון" בתורה היינו לא רק בסדר אלא גם בתוכן – שממנו נמשך על כל שאר הספרים, החל מעניני התורה, ומזה נמשך גם בעניני העולם. ומזה שהכל נמשך מהראשון – מובן עד כמה ("אויף ווי ווייט") נוגע הראשון. ובפרט ע"פ הידוע ש"כל התחלות קשות"², וכאשר פורצים ("מ'ברעכט דורך") את ההתחלה, זהו פתיחת הצינור להשאר³, ובמילא מודגש עוד יותר עד כמה נוגע ה"חזק" על ספר הראשון.

ובמה מתבטא ה"חזק" – כשקוראים בתורה את הפסוק האחרון בספר, שהוא המביא את החיזוק, וכ"מנהג ישראל תורה היא"⁴ שאומרים את ה"חזק" עוד לפני אמירת הברכה, שבוזה מודגשת עוד יותר השייכות דה"חזק" לפסוק האחרון שבספר שקוראים, עד שאין ביניהם שום הפסק, ומברכים רק לאחרי זה (והברכה חלה גם על ה"חזק").

ב. וזה קשור גם עם פתגם אדמו"ר הזקן⁵ שצריך "לחיות עם הזמן" ("לעבן מיט דער צייט"), והיינו שהקריאה בכללות הפרשה, ובפרט בפסוק האחרון (המביא לאמירת "חזק"), צריכה להוסיף בחיים, ולא רק חיים רוחניים אלא גם חיים גשמיים.

וזהו גם דבר המובן ושייך לכל אחד, שהרי התורה היא "מורשה קהלת יעקב"⁶, ירושה של כל ישראל, כולל גם ילד, אפילו קודם "בן חמש למקרא"⁷, וקודם "בר שית" (שיש ביניהם נפקא מינה בעניני חינוך)⁸, כולל גם ילדה קטנה שגם היא חלק מ"קהלת יעקב", שכן כל אחד מישראל "יורש את הכל"⁹, והדין הוא¹⁰ שגם בת יורשת הכל (במקום שאין בן), ובמילא יורש כל אחד מישראל את כל התורה.

ובמילא מובן, שהוראה זו שמפיקים מהפסוק האחרון בנוגע ל"חזק", צריכה להיות מובנת לכל אחד מישראל, עד גם לילד קטן, ולא רק שיהי' מובן ע"פ "רזיון" ו"רזין

4 ראה תוד"ה נפסל – מנחות כ, ב. רמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד. שו"ע אדה"ז אר"ח ס"ס קפ. סתצ"ד סט"ז. ועוד.
5 "היום יום" ב חשון.

6 ברכה לג, ד.

7 אבות פ"ה מכ"ב.

8 ראה כתובות נ, א. לקו"ש חט"ו ס"ע 130-1. וש"נ.

9 ב"ב קמ, ב (במשנה).

10 רמב"ם ריש הלי' נחלות.

* תוכן מסי"ד; סכ"ב כה (בשילוב שיחת ש"פ שמות שנה זו) הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ל ע' 241 ואילך.

1 אבודרהם סדר הוצאת ספר תורה. שו"ת מהר"ם מינץ סי' פה. ערוך השולחן אר"ח סקל"ט סט"ו. כתר שם טוב (גאגין) ח"א סי' לח (ואות שכב). וראה שו"ע אר"ח ס"ס קלט ובנ"כ.

2 מכילתא ופרש"י יתרו יט, ה.

3 ראה לקו"ש ח"כ ס"ע 74. וש"נ.

דרזין" וכו', אלא את הענינים ד"רזין דרזין" גופא ממשיכים ומבארים באופן שיהי' מובן גם בשכל של ילד. [והרי גם קטנים מכריזים בבית הכנסת "חזק חזק ונתחזק", ועי"ז מעוררים ומחזקים את העומדים מסביבם, הן ילדים בני גילם והן מבוגרים, להוסיף חיזוק ביתר שאת וביתר עוז].

ובפרט שנעשה כבר הענין ד"יתפרנסון"¹¹, שפירושו הוא שמגלים את ה"רזין דרזין" באופן דהבנה והשגה, ובגדר של שכל, הדורש ענין היגיעה, ויגיעה בשכל דנפש הבהמית; הן אמת שהנפש האלקית היא הלומדת תורה, אבל זהו ע"י השכל, הקשור עם נפש החיונית.

ובפרט כשמדובר אודות ילד, שילד "בן חמש למקרא" עדיין לא הגיע לדרגת צדיק גמור, ואפילו לא לדרגת צדיק שאינו גמור – הרי לגבי בודאי שההדגשה היא שיהי' מובן לשכל דנפש החיונית, ולכן צריכה להיות היגיעה באופן כזה, ועד באופן שאומרים ד"יגיעתי ולא מצאתי אל תאמין"¹² – שאפילו באמונה אין שום נתינת מקום לזה, שזה מדגיש עוד יותר שצריך שיהי' מובן לכל אחד.

ג. ולכאורה, בזה יש ענין שהוא דבר פלא לגמרי:

בפסוק האחרון בפרשתנו¹³ כתיב "וימת יוסף בן מאה ועשר שנים ויחנטו אותו ויישם בארון במצרים".

וצריך להבין – במה הוא החיזוק כאן? הרי אדרבה – בפסוק זה מדובר על ענין שהוא לכאורה ירידה: (א) "וימת יוסף" – שקברו אותו; (ב) ולא במערת המכפלה, ואפילו לא בארץ ישראל, אלא בחוץ לארץ, ובחוץ לארץ גופא – "במצרים"; (ג) ולא באופן ארעי שיהי' מוכן שיוציאוהו מיד משם לארץ ישראל, אלא באופן ד"ויחנטו אותו ויישם בארון" – באופן קבוע.

[ומ"ש"¹⁴ "והעליתם את עצמותי", הנה זה נאמר בפסוק שלפני זה, אבל בפסוק זה ההדגשה היא להיפך – שקברוהו באופן קבוע במצרים; ויתירה מזה – גם כשהי' אח"כ "והעליתם את עצמותי", איתא במדרש¹⁵ שהעלו רק את העצמות (והטעם לזה – מפני שהי' אצלו זלזול בכיבוד אב), משא"כ מה שנאמר בפסוק זה "ויחנטו אותו ויישם בארון במצרים" הוא לא רק בנוגע לעצמות שלו, אלא גם הבשר והגידיים וכל הפרטים, וכל זה הי' באופן קבוע במצרים].

ועל זה אומרים שזהו הענין ד"חזק" – שזה מביא חיזוק לבני ישראל; כיצד שייך דבר

כזה!?

(14) שם, כה.

(15) ראה סוטה יג, ב. וראה ראב"ע בשלח יג, יט.

ש"ך עה"ת סוף פרשתנו.

(11) תקו"ז ת"ו בסופו (כג, סע"ב ואילך). וראה מק"מ בהקדמה לזהר. כסא מלך לתקו"ז שם. ועוד.

(12) מגילה ו, ריש ע"ב.

(13) ויחי ג, כו.

וכאמור לעיל, צריך לבאר זאת באופן שיהי' מובן אפילו לילד.

ד. וההסברה בזה בפשטות, ובהקדים, שה"חזק" שבסיום ספר זה צריך להביא חיזוק לתוכן הענינים שקוראים בשאר הספרים (כנ"ל), החל מספר השני, ובו גופא – מהענין שבהתחלת הספר השני, שזהו "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה"¹⁶.

ונקודת הביאור בזה:

כל הגלויות קשורות עם גלות מצרים¹⁷. וכמו שגם ה"בן חמש למקרא" יודע, כפי שכבר שמע בקידוש שאומרים "זכר ליציאת מצרים", והוא מבין (ומספרים לו) שהגלות קשורה למצרים – שהיא הגלות הראשונה, וכל הגלויות קשורות לזה.

וכאשר יודע שנמצאים בגלות, הרי זה יכול לפעול אצלו חלישות.

ועל זה מספרים לו: תדע לך, שאין לך מה לפחד ולהתפעל מחושך הגלות – היות ויוסף נמצא איתנו! יוסף נמצא במצרים, ולא בדרך ארעי, אלא באופן קבוע – "ויחנטו אותו ויישם בארון" (וכנ"ל שענין העלאת העצמות הוא בפסוק בפני עצמו, ולא על זה מדובר כאן, אלא אדרבה – כאן מדובר כפי שיוסף נמצא באופן קבוע), שע"י החניטה אי אפשר שתבוא עליו "רימה ותולעה"¹⁸ (שזה אינו קשור רק לעצמות אלא גם לבשר) אפילו ע"פ טבע¹⁹.

וכאשר הילד יודע שיחד איתנו בגלות מצרים נמצא יוסף הצדיק, שהוא זה שנותן לכל ישראל את ההשפעות – במילא מה יש לו להתפעל ולפחד מחושך הגלות, בשעה שיודע שיוסף נמצא איתנו!

ה. וזהו ג"כ הוראה בכל דור ודור, כולל דורנו זה,

ובמכל שכן ממה דאיתא בגמרא (במסכת ברכות²⁰) שכשאדם מתעורר משנתו וחלם איזה פסוק – הרי זה ענין של הוראה; כפי שהגמרא מדברת בסוגיא שלימה, ומבהירה ("באִוָּרְנִי") מה כן צריך ומה לא צריך, הן בנוגע ל"סור מרע"²¹ והן בנוגע ל"ועשה טוב"²¹. ועאכ"כ שכשקוראים פרשה בזמן מסויים – הרי זה הוראה לזמן זה, וכשקוראים פסוק זה ואומרים על זה "חזק", וגם עונים "אמן" על ה"חזק" – הרי זה ודאי הוראה.

ואדרבה – ההוראה מזה לדורנו היא הוראה גלויה, שהרי הקב"ה יודע על ירידת הדורות, ולכן עשה קבע הקב"ה שכל שהדור ירוד יותר – יהיו הוראות התורה באופן גלוי ובולט יותר, ובמילא הרי זה ממש באופן בולט ביותר –

19) ראה זח"א רנא, א. וראה מדרש שכל טוב, ש"ך עה"ת וצרור המור פרשתנו נ, ב.
20) נה, ב ואילך.
21) תהלים לד, טו. לז, כז.

16) ר"פ שמות (א, א).
17) ב"ר פט"ז, ד.
18) לז' חז"ל – אבות פ"ג מ"א.

שמדובר אודות הרבי נשיא דורנו, אשר שמו הראשון "יוסף", שגם ילד יודע את גודל ה"שטורעם" בנוגע לשם האדם, כמו שיודע שכשנתנו לו שם – הי' זה בכל ה"שטורעם", ועאכו"כ – מבין הוא – שכאשר מדובר אודות שמו של נשיא הדור, הרי בודאי אין זה ענין של מה בכך, אלא זהו עם כל ה"שטורעם"!

ועל תוכן השם נאמר שזהו "יוסף הוי' לי בן אחר"²² – שהגם שנמצאים בזמן הגלות, פועל יוסף הצדיק – נשיא הדור – שגם יהודי שני יהי' "בן" להקב"ה!²³

ואדרבה – איזה סוג בן? "בן ימין" (דבפשטות ה"בן אחר" הי' בנימין), שלבנימין יש מעלה מיוחדת שהוא היחידי שהוא "בן ימין" – שנולד בארץ ישראל!²⁴

ועוד ענין בזה:

בכלל, בנוגע לשמות השבטים, לכולם הי' רק שם אחד בלבד (שהאמהות קראו להם בשם זה, ש"האמהות נביאות היו"²⁵); משא"כ אצל בנימין מצינו שרחל קראה לו בשם "בן אוני"²⁶, והיות שרחל קראה לו כך, ו"האמהות נביאות היו", הרי יש לזה מקום, ואדרבה – מצד ענין הנבואה יש מקום שיקרא "בן אוני", ואעפ"כ יעקב "קרא לו בנימין"²⁶, וזה נעשה שמו הקבוע. ועד כדי כך שאין שום סלקא דעתך לקרוא לו "בן אוני"; בנוגע לאברהם מזהירה ("באוואַרנט") הגמרא²⁷ ש"כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה", אבל "כל הקורא לבנימין בן אוני" – אין כזו גמרא! ומדוע? כי אין צריך להזהיר זאת, שהרי מלידת בנימין עד עתה עברו כל כך הרבה שנים, ולאף אחד לא נפל כזה קא סלקא דעתך לקרוא לו "בן אוני"!

[ולהעיר, שצריך עיון וחיפוש בנוגע לזמן נתינת השמות לשבטים – דלכאורה, נתינת השם היא בזמן הכנסתו לבריתו של אברהם אבינו, אמנם, מפשטות הכתובים משמע שנתנת השם (ע"י האמהות) היתה מיד בעת הלידה, "ותלד בן ותקרא שמו ראובן"²⁸, שכן, הטעם דהשם ("כי אמרה כי ראה ה' בעניי כי עתה יאהבני אישי"²⁸) שייך מיד כשנולד, ועד"ז בנוגע לשמעון לוי יהודה וכו' – שטעם השם ("עתה הפעם ילוה אישי אלי"²⁹, "הפעם אודה את ה"³⁰) שייך מיד כשנולד].

ובזה מודגש הענין ד"יוסף הוי' לי בן אחר" – שיוסף הצדיק, נשיא דורנו, פועל על יהודי באופן כזה שאפילו אם היתה נתינת מקום שיהי' ענין של "בן אוני", אפילו מצד נבואה (נבואת רחל) – נעשה בנימין, ועד כדי כך שאין אפילו קא סלקא דעתך אחרת!

(26) וישלח לה, יח.

(27) ברכות יג, א.

(28) ויצא כט, לב.

(29) שם, לד.

(30) שם, לה.

(22) ויצא ל, כד.

(23) ראה אוה"ת עה"פ (ויצא רכ, א). סה"מ תרס"א ריש ע' קסד. תרח"ץ ע' ל. ועוד.

(24) פרש"י עה"פ שבהערה 26.

(25) מדרש תהלים קה, טו. פרש"י עה"פ שבהערה

.29

ועל זה מספרים לו: תדע שיוסף נמצא איתנו! ובאיזה אופן נמצא יוסף איתנו? באופן קבוע! לא רק העצמות, אלא גם הבשר והגידים, ויחנטו אותו ויישם בארון" – באופן קבוע.

וכאשר יודע שיוסף הצדיק – נשיא דורנו – נמצא ביחד איתנו, עם כל בני ישראל ועם כל אחד מישראל, ונותן לכל אחד מישראל את הנתנית כח על עבודתו – במילא אין לו מה להתפעל מחושך הגלות, ואדרבה – הוא עומד בתוקף, "עמדו הכן כולכם"³¹.

וזה נותן לו את התוקף על הענין ד"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה" כשנמצאים בגלות, שאדרבה – כדאיתא במדרש³² שכולם "על שם גאולת ישראל נקראו" – שבאים תיכף לגאולה. ו"הקיצו ורגנו שוכני עפר"³³, וגם בעל ההילולא בתוכם, והולכים "בנערינו ובזקנינו"³⁴, והולכים "ביד רמה"³⁵.

— שיחה ב' —

ו. כנזכר לעיל, מצד ירידת הדורות מראים לדורנו הוראות גלויות כו'.

וכשם שרואים את ההוראה הגלוי' לדורנו מ"ויישם (יוסף) בארון במצרים" בסוף פרשת ויחי, שמתחזקים מזה ש"יוסף" בדורנו נמצא איתנו ובמילא אין מה לפחד מחושך הגלות וכו' (כמדובר לעיל בארוכה) – כך רואים גם ענין גלוי השייך לזמננו בריש פרשת שמות (הבאה בהמשך לסיום חומש בראשית – ו"ויישם בארון במצרים"), שבה מדובר אודות התחלת הגלות:

בהמשך ל"ואלה שמות גו'", הי' ענין ד"הבה נתחכמה לו"³⁶!

לכאורה, לענין זה אין מקום כלל: יודעים שיוסף (בדורנו) הוא בעל הבית על כל הענינים, "ובלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו"³⁷, עד שגם בגלות סיימנו זה עתה "חזק חזק ונתחזק" בכך ש"ויישם (יוסף) בארון במצרים" ביחד עם בני ישראל – כיצד מגיע פתאום ענין ד"הבה נתחכמה לו", הרי זה היפך ההגיון ("כוטשקע פידרעך", כמו שהיו אומרים פעם), שהרי בין כה וכה לא יכולים פרעה וחרטומי מצרים וחכמי מצרים לפעול מאומה!?

ובפרט שנשיא דורנו העיד שכבר סיימו הכל, "עמדו הכן כולכם", וצריכים רק "לצחצח את הכפתורים" ("צופוצן די קנעפלעך")³⁸ – וא"כ מדוע הי' "הבה נתחכמה לו"?

35) בשלח יד, ח.

36) שמות א, י.

37) מקץ מא, מד.

38) ראה שיחת שמח"ת תרפ"ט.

31) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהור"י צ"ד ריש

ע' רעט. "היום יום" טו טבת.

32) שמור"ר פ"א, ה.

33) ישעי' כו, יט.

34) בא י, ט.

והרי אי אפשר לומר שזהו סתם בכדי לצער, אלא בודאי מוכרחת להיות הסברה לזה.

ז. ומהו ההסבר בזה? צריכים להסתכל בתורה, כפי שכל אחד מישראל מאמין באמונה שלימה, שלתורה יש תשובה והוראה על כל דבר; לפעמים זה כתוב בגלוי ורואים זאת מיד בראי' שטחית, ולפעמים צריכים לחפשו – אבל בודאי זה נמצא.

ובלשון המשנה³⁹ [ש"טעה בדבר משנה חוזר"⁴⁰, כי לכתחילה אין זו טעות]: "הפך בה והפך בה דכולא בה"; לפעמים רואים מיד באופן שטחי, לפעמים צריך להיות "הפך בה", ולפעמים "הפך בה" פעם אחת אינו מספיק וצריך להיות פעמיים "הפך בה והפך בה", אבל בודאי ש"כולא בה" – כל העינים ישנם בתורה.

והדגשה מיוחדת בזה – בפסוקים שבהם מוצאים רמז בקשר למאורע מסויים, ע"ד דברי הגמרא⁴¹ "השכים ונפל לו פסוק לתוך פיו הרי זו נבואה קטנה", כפי שמפרט בהמשך הסוגיא כו"כ פרטים, הן לטוב והן למוטב.

ובמילא, דבר ברור הוא שיש בתורה הסבר – כיצד הגיע פתאום ענין של "הבה נתחכמה לו".

והיות שיכולה להיות כאן שאלה גם עבור איש פשוט וילד קטן – צריך ההסבר בזה להיות מובן בפשטות (אחרי שהענין נשתלשל ונמשך עד לעולם הפשט), וביחד עם זה – הסבר אמיתי, כידוע שנדרשת זהירות מיוחדת לא לומר לילד דבר שקר ח"ו⁴², וכמבואר גם בספר חסידים⁴³ [אע"פ שבכלל ישנו האיסור המפורש בתורה⁴⁴ ד"מדבר שקר תרחק"].

ח. את ההסברה בזה מוצאים במאמר של הצ"צ⁴⁵ (שכנראה מיוסד על מאמר של אדמור"ר הזקן⁴⁶), שבו מבואר ענין הנסיונות, "והאלקים ניסה את אברהם"⁴⁷, "ניסה" (גם) מלשון נס והרמה:

מכיון שאוחזים כבר בסיום הגלות, כאשר כבר פעלו הכל (כנ"ל) – מוכרחים לומר שכל הענין ד"הבה נתחכמה לו" הוא אך ורק בתור נסיון, ע"ד "והאלקים ניסה את אברהם", מלשון נס והרמה, בכדי שיבואו לתכלית העילוי, למעלה יותר מהמעמד ומצב דעד עתה.

39) אבות פ"ה מכ"א.

40) כתובות פד, ב. וש"נ.

41) ברכות נה, סע"ב ואילך.

42) ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך חנוך (כרך טז

ע' ר). וש"נ. וראה גם דברי משיח – שיחת ש"פ וישלח

שנה זו ס"ה. וש"נ.

43) סימן דש.

44) משפטים כג, ז.

45) סהמ"צ להצ"צ קפה, ב ואילך.

46) לקו"ת פ' ראה יט, ב ואילך. וראה גם סה"מ

תש"ח ע' 94 ואילך. ד"ה נתת ליראיך תשל"ו (סה"מ

י"ב-י"ג תמוז ע' קפו ואילך). וש"נ.

47) וירא א. א.

היינו, דמבלי הבט על השלימות שהיתה עד עכשיו (ע"ד השלימות שהיתה אצל אברהם לפני "והאלקים ניסה", שבודאי לא הי' אצלו חסרון ח"ו) – רצה הקב"ה להרים ("אויפהויבן") את בני ישראל, אותך ואותי ואת פלוני ("דיר און מיר און יענעם") וכו', למעלה יותר מהמעמד ומצב דעד עתה, ולכן עשה עוד נסיון.

וכמו שהי' אצל אברהם אבינו, שטעם נסיון העקידה הי' מפני שהקב"ה רצה להרים ("אויפהויבן") את אברהם. דאף שגם קודם לכן הי' אברהם מרומם בכלל בעבודתו, ובפרט לאחר שעבר תשעה נסיונות – רצה הקב"ה להרימו עוד יותר, ועל זה בא הנסיון העשירי, שע"ז היתה עלי' נעלית ביותר, שלא בערך כלל לגבי הענינים שהיו בנסיונות שלפני זה.

ועד כדי כך, שהלשון "ניסה" מוצאים בתורה שבכתב רק בנסיון העשירי; בנוגע לתשעה נסיונות שלפני זה, יש מהם הכתובים בפירוש בתורה, ויש שאינם כתובים כלל בתורה, כי אם ברמז (ע"ד "אור כשדים"⁴⁸), אבל אפילו בנוגע לאלו הכתובים בפירוש בתורה לא כתוב הלשון "נסיון", אלא רק בנוגע לנסיון זה. והטעם לזה – היות וזהו נסיון מיוחד, סוג מיוחד של עלי', עד כדי כך שדוקא ע"י נסיון זה נתגלה שיש ממש גם בנסיונות שלפני זה (כדאיתא במדרש⁴⁹).

ט. ומהו החילוק בין נסיון העשירי לנסיונות שלפני זה? הנה "תורה בפירושה ניתנה"⁵⁰; בתורה שבכתב אין הדבר מפורש, אמנם נתפרש בתורה שבע"פ, ומרומז גם בתורה שבכתב:

כתיב⁵¹ "ביום השלישי . . וירא את המקום מרחוק". ומקשה במדרש⁵²: מדוע רק ביום השלישי, הרי מבאר שבע עד הר המורי' אינו רחוק כל כך? ומספר המדרש, שבאמצע הדרך הי' (ים או) נהר, ו"כיון שהגיע עד חצי הנהר הגיעו המים עד צווארו", אך אברהם אבינו לא התפעל, כי הוא ידע שעליו ללכת למקום שציוה אותו ה', ו"תלה אברהם עיניו לשמים", ונתבטל הנהר ("עס איז געוואָרן אויס טייך").

היינו, שלכל הנהר הגדול, שכבר ב"חצי הנהר הגיעו המים עד צווארו" – לא היתה שום מציאות כלל (לא רק בעולמות הרוחניים, אלא) גם כאן למטה בעולם הזה הגשמי, ולא הי' כי אם דמיון בלבד. ולכן, כאשר אברהם הראה שהוא לא מתפעל מזה, אלא הוא עומד בתוקף וממשיך ללכת בדרך לקיים רצון ה', ונשא עיניו למרום ושאל "מאי האיי", הרי הוא הולך לקיים רצון ה' – נתגלה האמת, שבכלל לא היתה מציאות של נהר, "יבש הנהר ועמדו ביבשה", ואדרבה – הדבר היחיד שנשאר מהנהר הוא רק הענין דנס והרמה, כפי שאברהם נתעלה ע"ז לדרגא נעלית יותר.

48) נח יא, כח ובפרש"י.

49) תנחומא וירא כב. סנהדרין פט, ב. פרש"י וירא

50) הקדמת הרמב"ם לספר היד בתחלתה.

51) וירא שם, ד.

52) תנחומא שם.

48) נח יא, כח ובפרש"י.

49) תנחומא וירא כב. סנהדרין פט, ב. פרש"י וירא

כב, ב.

ומזה מובן גם לעניננו, שכאשר רצו מלמעלה להרים את בני ישראל עוד יותר,

– אחרי שגם קודם לכן היו במצב מרומם, שהרי כבר עברו תשעה נסיונות: היו בכרית המועצות, ויצאו משם בשלימות, עם כל הספרים ועם כל הכתבים, ו"בכנינו ובכנותינו" ו"בנערינו ובזקנינו"³⁴, וגם שם יש עד היום הזה פירות ופירי פירות, ואח"כ עברו עוד נסיונות ועוד ענינים – שע"י כל זה הגיעו לעלי' נעלית ביותר ("א געוואַלדיקע עלי'"), ולא רק בנוגע לנשיא הדור עצמו, אלא היות ו"גופא בתר רישא אזיל"⁵³ – הרי זה פעל עלי' לא רק בראש אלא גם בגוף; אבל מכיון שרצה הקב"ה לרומם את בני ישראל עוד יותר –

נעשה עוד ענין של נסיון⁵⁴.

אבל, זהו ענין שאין בו ממש כלל. ועוד, שברגע שאחד נשא עיניו למרום, נתגלה איך שאין זה מציאות כלל, שלא נשאר מזה שום שריד ופליט!

וכאמור לעיל, לנסיון אין שום מציאות (לא רק בעולמות רוחניים, אלא) גם כאן בעולם הזה בפשטות. שבנקודה זו הרי זה עכשיו עוד יותר מכמו שהי' אצל אברהם אבינו: אצל אברהם אבינו הי' זה קודם מתן תורה, שאז היתה מחיצה בין עליונים לתחתונים⁵⁵, שלכן הי' אפשרי שמצד המחיצה יהי' כאן למטה לא באותו אופן כמו למעלה; אבל לאחר מתן תורה, שנתבטלה גזירה ומחיצה זו⁵⁵, אז הענינים כמו שהם למעלה – בדיוק כך ("אקוראט") הם למטה בכל תקפם, כאן למטה בעולם הזה הגשמי והחומרי, עד ב"עולם הקליפות" – שגם הוא מציאות שנברא ע"י הקב"ה,

כידוע שאפילו בתחילת ההתהוות הי' ג"כ ענין הקליפות, ד"עולם הקליפות" נברא בתחילת הבריאה, אלא שאז הי' זה למטה מכל העולמות (כולל עולם העשיי)⁵⁶, ובדוגמת קליפה השומרת לפרי כו"⁵⁷, משא"כ אח"כ, ע"י החטא, זה נתערב ("איז דאָס געוואָרן צוזאַמענגעמישט") עם העולמות העליונים יותר וכו"⁵⁸, וגם זה הוא מצד ש"רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות"⁵⁹ – בכדי לזכות את בני ישראל בעבודה דבירור הניצוצות וכו',

שאפילו ב"עולם הקליפות" אין לנסיון שום מציאות כלל!

ותש"ד (סה"מ תש"ד ס"ע 139 ואילך). ועוד.
 (57) ראה של"ה יט, ב ואילך. וראה לקו"ת פ' ראה שם (כב, ב). סה"מ"צ להצ"צ שם (קפט, סע"ב ואילך). סה"מ תרנ"ט ותש"ד שם. ועוד.
 (58) ראה תו"א בראשית ה, ג ואילך. תו"ח שם ל, ג ואילך. וראה מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ד ע' א'קעו ואילך. ובארוכה – ד"ה ושבתה במאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תדש ואילך. ד"ה הנ"ל תרס"ב (סה"מ תרס"ב ע' ש ואילך).
 (59) מכות כג, ב (במשנה).

53) עירובין מא, א.
 54) הכוונה למשפט בנוגע לספרי וכתבי רבותינו נשיאנו שבספריית ליובאוויטש, שהסתיים ב"דין נצח" באופן גלוי לעיני כל העמים (בבית המשפט הפדרלי) ביום הבהיר ה' טבת שנה זו. המו"ל.
 55) תנחומא וארא טו. שמור"ר פי"ב, ג.
 56) ראה טעהמ"צ להאריז"ל פ' בשלה מצות תחום שבת. ל"ת להאריז"ל פ' בראשית ד"ה ונבאר מעלת אדה"ר. אוה"ת דרושים לפסח (כרך ג) ע' תשנח. סוף המשך פדה בשלום תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ע' קעו)

הסיבה היחידה לנסיון היא בכדי להרים את בני ישראל עוד יותר – "לזכות את ישראל". ולכן, כאשר אחד נשא עיניו למרום, נתגלה באופן גלוי לעין כל שלכל הענין לא היתה מציאות, ולא נשאר מזה שום שריד ופליט; הדבר היחיד שנשאר הוא שיבש הנהר, ומנהר זה ישנה (כנ"ל בהתוועדות שלפני זה⁶⁰) ה"טיפת דם"⁶¹, ומה שנשאר מהנהר והמעין הוא רק עבור הנס והרמה שע"ז – שע"ז ניתוסף עוד יותר בהפצת המעיינות חוצה, ע"י ההוספה בהוצאה לאור והדפסת כתבי רבותינו נשיאינו כו'.

י. אלא, שכאן מגיע ה"הבה נתחכמה לו", ומכניסים ("מ'וואַרפט אַריין") ענינים אחרים. והיות וליהודי יש בחירה⁶² ("ובחרת בחיים"⁶³) – יכולה ליפול אצלו קא סלקא דעתך, שיתחיל להזכיר אודות המציאות שהיתה, ויאמר "אָהאַ! וכו' –

יש לדעת, שהמאורע של הנסיון אין לו מציאות כלל, ולכן הדיבור אודות כך הוא דבר שאין בו ממש, אפילו לא בעולם הזה הגשמי והחומרי (עאכ"כ לא ברוחניות), ובמילא – הוא ללא תועלת, ואדרבה – ע"ז שמישהו מדבר אודות כך ומחשיב את זה למציאות, מבלבל את עצמו, ללא היצר הרע כו', וביחס ליצר הרע – עושים מציאות מדבר שלא הי' במציאות!

את הענין עצמו (שאינן לו מציאות) אי אפשר לעשות למציאות – בלשון חז"ל⁶⁴ "אם מתכנסין כל באי עולם לברוא יתוש כו'" [או אפילו "כנף אחד" (של יתוש)⁶⁵] אינם יכולים לעשות זאת; אבל יש בכחו לפעול "הבה נתחכמה לו" – לעשות דבר המבלבל רק את עצמו עם ענינים שאינם נדרשים, וזה מכניס בלבול בעבודה הנדרשת!

אלא המציאות האמיתית היחידה שיש בזה הוא – הנס וההרמה (שיצא מזה), הכוונה והתכלית של הנסיון, בכדי שע"ז יתוסף בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה.

ומזה מובן, שאין מקום כלל לדבר ולכתוב ולהדפיס את כל השטויות וגיטמריאות, ועד – לעשות ענין של "דברי הימים", ש"ויהי בימי אחשורוש"⁶⁶ הי' כך וכך וכו'!

בשלמא כשהתורה אומרת שיכתבו "דברי הימים", כמו מגילת אסתר ("ויהי בימי אחשורוש") – זהו ענין שע"פ "תורת אמת"⁶⁷ וכו' [ולא עוד, אלא שישנו הענין ד"יעקב

(65) כ"ה בכ"מ בדא"ח (אוה"ת בראשית (כרך ו) תתרכ. ב. המשך והחרים תרל"א (קה"ת, תשע"ה) ע' מב. המשך מים רבים תרל"ו פכ"ה (ע' לב). סה"מ תרמ"ז ס"ע מה. תרנ"ז ריש ע' לו. תרס"ב ס"ע ער. תרס"ט ע' רז. תש"ג ע' 36. ועוד.) וראה ויק"ר פי"ט, ב. ועוד.

(66) ל' הכתוב – אסתר א, א.

(67) ל' הכתוב – מלאכי ב, ו.

(60) שיחת י"ב טבת שנה זו.

(61) ראה ויק"ר פכ"ד, ג.

(62) רמב"ם הל' תשובה פ"ה ה"א. וראה לקו"ת אמור לח, ב. ובכ"מ.

(63) נצבים ל, יט.

(64) ספרי ואתחנן ו, ה. ירושלמי סנהדרין פ"ז הי"ג.

תנחומא לך יב. ב"ר פל"ט, יד. ועוד.

ועשו האמורים בפרשה⁶⁸, היינו, שגם עשו, כפי שהוא בתורה, מצד שרשו, הוא ענין של קדושה⁶⁹, ואדרבה – מצד שרשו עשו הוא הבכור⁷⁰, תהו קדם לתיקון כו';

אבל ללכת לבד לעשות "דברי הימים" – אין מקום לכתחילה, ובפרט "דברי הימים" של דבר שאין לו מציאות – כאמור לעיל, שכל הענין לא הי' במציאות, ולא נשאר ממנו לא שריד ולא פליט – א"כ כיצד אפשר לעשות מזה "דברי הימים"?! אין לזה שום "דברי הימים", שהרי אין זה מציאות כלל!

אלא הדבר היחיד שצריך לצאת מזה הוא – שצריכים לנצל את כל החיות וההתלהבות כו' ל"וישמור משמרת מצוותי חוקותי ותורותי" (כמ"ש בנוגע לאברהם אבינו⁷¹),

ואם אינו יודע מה הפירוש, שילך לשאול אצל "בן חמש למקרא" (הוא אינו צריך אפילו לשאול את ה"עשה לך רב"⁷²... אלא יכול פשוט לשאול "בן חמש למקרא")! ואפילו "בן חמש" שעדיין לא למד פסוק זה – צריכים רק להראות לו את זה, והוא יפרש שפירושו לציית לכל מ"ש בתורה: ללמוד תורה ולקיים מצוות בהידור, כמ"ש בשולחן ערוך, או עכ"פ בקיצור שולחן ערוך, או עכ"פ – בקיצורים הכתובים בסידור אדמו"ר הזקן.

החל מלימוד ספרי וכתבי החסידות (בהקדמת לימוד נגלה דתורה, הקשור גם עם לימוד החסידות, ע"ד מ"ש בנוגע לתורתו של משיח שצריך להיות "תלמודו⁷³ בידו⁷⁴"), שבזה צריכים להתעסק בלהט ("קאָכן זיך"). והיינו, שכאשר יוצא עוד "ביכל", ספר חדש, עוד קונטרס או מאמר, ועד"ז ספר נגלה והלכה כו', עליו ללמוד את זה, ולא לסמוך על כך שאחרים למדו את זה, אלא "כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם"⁷⁵, ובנדון דידן – בשבילך הדפיסו ספר זה, קונטרס זה או מאמר זה!

ומובן השטות בכך שבמקום לנצל את הזמן ללמוד תורה ולהתאחד עם חכמתו ורצונו של הקב"ה (כמבואר בתניא⁷⁶) – יכתבו וידפיסו שטויות, שכל רגע שבזה הוא ביטול תורה!

ואפילו אם התנהג כמו שוטה עד עתה – הרי נוסף לזה ש"אין דבר אבוד" ("ס'איז ניטאָ קיין פאַרפאַלן") (כידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷⁷), הנה מכאן ולהבא ביכלתו להתנהג כראוי, ולהוסיף ב"ניסה את אברהם", בהרמה ועלי' בנוגע להוספה בהפצת המעיינות.

(73) פסחים נ, א. קה"ר פ"ט, ח.

(74) ראה לקר"ש חכ"ד ע' 570 הערה 19. שם ע' 580 הערה 8.

(75) סנהדרין לו, סע"א (במשנה).

(76) פ"ד (ח, סע"א-ב).

(77) "היום יום" יר אייר, פסח שני. סה"ש תש"א ע' 115.

(68) פרש"י ר"פ תולדות (כה, יט).

(69) ראה לקר"ש חט"ו ע' 198. ח"כ ע' 114. שם ע' 342. ח"ל ע' 144-5. ועוד.

(70) תולדות שם, כה.

(71) שם כו, ה.

(72) אבות פ"א מ"ו. מט"ז.

יא. כל זה מודגש במיוחד בשנה זו, כמדובר כמה פעמים שזוהי שנת השמיטה, "שבת להוי"78, שאז נעשית השביתה מעבודת האדמה, וכדאיתא הטעם לזה79, שכשישנה השביתה מעבודת האדמה – יש יותר זמן להתעסק בתורה. שזהו בכלל בכל שנת השמיטה.

ובשנה זו ניתוסף עוד ענין – שראש השנה חל בשבת, שבשבת השביתה היא לא רק מעבודת האדמה, אלא מכל הל"ט מלאכות, עובדין דחול; וזהו הראש של כל השנה.

ובמילא, על יהודי לדעת ש"כל מלאכתך עשוי"80 – אין לו שייכות לשום ענינים! הן אמת ש"אדם לעמל יולד"81, ולכן צריך לעבוד ולעשות, אבל מה צריך לעשות – לא "מלאכתך", אלא "מלאכת שמים"82!

וכאשר עוסק בענינים אלו, הנה אדרבה – עושה באופן של שבת, באופן של תענוג, שזוהו ענינה של שבת – ענין התפילה, ולא הענין דבקשת צרכיו83, אלא עצם הענין דהתחברות עם הקב"ה84, כמו "נפתולי . . נפתלתי"85, ובלשון המשנה86 "התופל כלי חרס" [ונקט הלשון חרס, שאדם (שבו נעשה החיבור להקב"ה ע"י התפילה) נמשל לכלי חרס]87, כדאיתא בספרי מוסר ובספרי חסידות], והתפילה אינה על ענינים של צער, אלא על ענינים של תענוג.

ועד"ז בנוגע ללימוד התורה, וכמ"ש אדמו"ר הזקן באגרת התשובה88 שהענין דתשובה עילאה – ענינה של שבת – הוא "דיתעסק באורייתא", ובפרט בפנימיות התורה (וכנ"ל – עם ה"תלמודו בידו" של נגלה דתורה).

וכל זה – גם באופן דהפצה בחוץ, שבזה ישנה ההוראה מנרות חנוכה (שחנוכה קשור עם חודש טבת, כהקביעות בכל שנה ושנה שראש חודש טבת הוא בחנוכה): ענין נרות חנוכה הם להאיר "על פתח ביתו מבחוץ"89, באופן שמאיר גם את החוץ, ובאופן ד"כליא ריגלא דתרמודאי"90, שמתבטלת כל המציאות של "מורדת"90, ונעשה בכל מקום ומקום ענין שמלא באור.

ומזה באים לענינו של חודש טבת, "טבת" (שיש בו האותיות "טב") גם מלשון טוב, שבנוגע לחודש זה איתא91 שבו "הגוף נהנה מן הגוף", היינו שיש את היש הנברא, אמנם

(85) ויצא ל, ח ובפרש"י.

(86) כלים פ"ג מ"ה. וראה הערת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ד"ה תפלה מלשון התופל בסה"מ תש"ט ע' 79 (השני). ועוד.

(87) פיוט "ונתנה תוקף" לימים נוראים.

(88) ספ"ח ואילך.

(89) שבת כא, ב.

(90) עמק המלך שער קרית ארבע ר"פ קיא (קח, א). קה"י ערך תרמוד. וראה סה"מ חנוכה ע' ז. וש"נ.

(91) מגילה יג, א.

(78) בהר כה, ב. ד.

(79) ספורנו בהר שם, ב.

(80) מכילתא ופרש"י יתרו כ, ט. טושו"ע (וראדה"ז) אור"ח טש"ו ס"ח (סכ"א).

(81) איוב ה, ז. וראה סנהדרין צט, ב.

(82) ראה ב"ר פי"א, י. וראה דברי משיח תשמ"ט ח"ד ע' 318. וש"נ.

(83) ראה שו"ע אדה"ז אור"ח סקפ"ח ס"ד. סרפ"ח ס"ח.

(84) ראה תר"א תרומה עט, סע"ד.

ביש הנברא מתגלה אמיתת מציאותו – שזהו יש האמיתי⁹²; החל מבני ישראל, שכנסת ישראל נעשה דבר אחד עם קוב"ה, באופן ש"הגוף נהנה מן הגוף" – שכנסת ישראל נהנה מהקב"ה והקב"ה נהנה מכנסת ישראל⁹³.

ואדרבה – זהו הפירוש הפשוט, שהרי הפירוש הפשוט הוא שאחשוורוש נהנה מאסתר, שאחשוורוש קאי על הקב"ה ש"אחרית וראשית שלו"⁹⁴, והוא נהנה מכל בני ישראל ומכל אחד מישראל, עד שמתגלה איך ש"ישראל וקוב"ה כולא חד", עי"ז ש"ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד"⁹⁵.

ואחרי התחלת הענין בבני ישראל – מתגלה גם בעולם, כנ"ל שמתגלה שהיש הנברא הוא היש האמיתי, שבכל ענין בעולם רואים איך ש"אין עוד מלבדו"⁹⁶, ויתירה מזה – "אין עוד"⁹⁷.

יב. וכל זה נכלל ב"ואלה שמות גו'", לשון גילוי, ש"על שם גאולת ישראל נזכרו כאן". ומזה באים ל"זה א-לי ואנוהו"⁹⁸ (שזהו יותר מגילוי סתם, אלא "מראה באצבעו ואומר זה"⁹⁹), כמ"ש בשירת הים לאחר יציאתם ממצרים, "אז ישיר משה"¹⁰⁰, שכל בני ישראל – אפילו עוברין שבמעיי אמם¹⁰¹ – שרו את אותה שירה עם אותו "רעש" ותענוג ("מיטן זעלבן שטורעם און געשמאַק").

וכן תהי' לנו – "שר לא נאמר אלא ישיר"¹⁰² בגאולה העתידה, ושרים את השירה העשירית¹⁰³, ותיכף ומיד – עוד בזמן "רעוא דרעוין"¹⁰⁴,

בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובמהרה בימינו ממש.

יג. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ויחי יעקב (נדפס לעיל).

– שיחה ג' –

יד. רגיל ג"כ בכל שבת להתעכב על ענין בפרשת השבוע ביחד עם פירוש רש"י (מהפסוקים שמעוררים אודותם, ע"פ ההצעה לאחרונה¹⁰⁵), ענין בהערות אאמור"ר על הזהר דפרשתנו, וענין בשיעור רמב"ם היומי.

(98) בשלח טו, ב.
 (99) ראה מכילתא ופרש"י עה"פ. וראה גם תענית בסופה (ובפרש"י שם). שמו"ר פכ"ג, יד.
 (100) בשלח שם, א.
 (101) ברכות נ, א. כתובות ז, ב. סוטה ל, סע"ב.
 (102) סנהדרין צא, ב.
 (103) מכילתא עה"פ שבהערה 100.
 (104) ראה זח"ב פח, סע"ב.
 (105) שיחת ש"פ ויקהל תשמ"ו (שיחות קודש ח"ב ע' 775; התוועדויות ח"ב ע' 674).

(92) ראה ביאורו"ז (לאדהאמ"צ) בשלח מג, ג. ד"ה ולקחתם לכם תרס"א (סה"מ תרס"א ע' קצא ואילך).
 סה"מ נ"ך-מאחז"ל ריש ע' רד. וש"נ.
 (93) ראה שיחת ש"פ וישב תשל"ה (לקו"ש חט"ו ע' 382 ואילך). ובכ"מ.
 (94) אנדה – הובא במאו"א מערכת א' אות קפב. ועוד – נסמן בסה"מ פורים ע' לו הערה 45.
 (95) ראה זח"ג עג, א.
 (96) ואתחנן ד, לה.
 (97) שם, לט. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 202 הערה 86. וש"נ.

נתעכב על פרש"י אחד שכו"כ הציעו¹⁰⁶:

בתחילת הפרשה, ששם מדובר על כך שיוסף הביא את בניו ליעקב אבינו בכדי שיברכם, מתעכב רש"י עה"פ¹⁰⁷ "וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה", ומפרש: "וירא ישראל את בני יוסף – ביקש לברכם ונסתלקה שכינה ממנו לפי שעתיד ירבעם ואחאב לצאת מאפרים ויהוא ובניו ממנשה. ויאמר מי אלה – מהיכן יצאו אלו שאין ראויין לברכה".

אח"כ כתיב¹⁰⁸ "ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלקים בזה ויאמר קחם נא אלי ואברכם". ופירש"י: "בזה – הראה לו שטר אירוסין ושטר כתובה כו'. ויאמר קחם נא אלי ואברכם – זהו שאמר הכתוב¹⁰⁹ ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו, תרגלתי רוחי ביעקב בשביל אפרים עד שלקחן על זרועותיו".

ונשאלת השאלה: מדוע רש"י אינו מפרש בפשטות – כפי שלומדים מפרשים (פשטנים) אחרים¹¹⁰ – שיעקב שאל "מי אלה" מפני ש"עיני ישראל כבדו מזוקן לא יוכל לראות"¹¹¹? ואע"פ שזה כתוב אח"כ וה"בן חמש" עדיין לא למד זאת – הרי (נוסף על המדובר כמה פעמים שה"בן חמש" ממתין עד לסיום הענין) השאלה היא על רש"י, שהרי רש"י יודע מזה (ועוד – כך גם משמע בהפסוקים שלפני זה¹¹²).

דאם רש"י הי' מפרש כן – בפשטות – זה הי' חוסך את כל הפירוש – שלכאורה אינו כל כך בפשטות – "ביקש לברכם ונסתלקה שכינה וכו'", עם כל ההמשך.

ועוד דבר (שלא שאלו) – שגם בענין השני בפרש"י על התיבות "ויאמר קחם נא אלי ואברכם – זהו שאמר הכתוב ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו, תרגלתי רוחי ביעקב בשביל אפרים עד שלקחן על זרועותיו" – אינו מובן כלל:

(א) התיבות "ויאמר קחם נא אלי ואברכם" הן "חלקות" ("גלאַטיק") לגמרי, וא"כ מדוע צריך רש"י בכלל לומר על זה משהו? (ב) ויתירה מזו: כיצד שייך כאן להביא פסוק מהושע ("זהו שאמר הכתוב כו'") – כשלא חסר כאן מאומה? (ג) לפסוק (מהושע) אין שייכות כלל ל"ויאמר קחם נא אלי ואברכם": בפסוק הנ"ל לא כתוב אף תיבה אחת אודות ברכה ("ואברכם"), ובפסוק דידן ("ויאמר קחם נא אלי ואברכם") לא כתוב אף תיבה אחת אודות "זרועותיו"!

עם עוד דיוקים – וכפי שיתבאר לקמן.

110 רשב"ם, ראב"ע, ספורנו ואוה"ח עה"פ. וראה גם זח"א רכז, ב.

111 פרשתנו שם, י.

112 כ"ה בהנחה, ואינו ברור. המו"ל.

106 ראה הערות הת' ואנ"ש מוריסטאון גיליון טז
 (תקא) הערה ז.
 107 מח, ח.
 108 שם, ט.
 109 הושע יא, ג.

טו. כמו כן נעורר על עוד דבר תמוה ששאלו על פרשנו¹¹³:

בברכת יעקב לשמעון ולוי כתיב¹¹⁴ "שמעון ולוי אחים". ומפרש רש"י: "בעצה אחת על שכם ועל יוסף, ויאמרו איש אל אחיו וגו' ועתה לכו ונהרגו¹¹⁵, מי הם, אם תאמר ראובן או יהודה, הרי לא הסכימו בהריגתו כו', על כרחך שמעון ולוי הם שקראם אביהם אחים".

וצריך להבין:

מדוע לא אמר רש"י פירוש זה לעיל עה"פ "ויאמרו איש אל אחיו גו'", שהכוונה היא לשמעון ולוי, עם כל החשבון שאין הכוונה לראובן וכו'?

טז. בהערות אאמו"ר על הזהר בפרשתנו¹¹⁶ מתעכב על מה דאיתא בזהר¹¹⁷ בנוגע לברכת השבטים – "כלא ברכאן אינון דבריך להו כגון יהודה אתה יודוך אחיך¹¹⁸, דן ידין עמו¹¹⁹, מאשר שמנה לחמו¹²⁰, וכן כלהו", שזהו לכאורה דבר "מוזר", שהזהר יפרט רק שלושה אלו,

ומבאר אאמו"ר: "קתפס לדוגמא אלו הג' יהודה, דן, אשר הוא, כי עד יהודה שהם ראובן שמעון לוי, לא ברכן אלא הוכיחן. . והברכות התחילו מיהודה, ויהודה הוא ראש הדגלים, נקט אחריו דן. . כי דן הוא סוף הדגלים. . ומזה יהי' ראי' שברך את כולן, מאחר שברך התחלה והסוף [כולל גם באיכות – כידוע שיהודה הוא מגדולי השבטים, ודן – הירוד שבשבטים¹²¹]. . והם בחי' ימינא ושמאלא. . ונקט אח"כ אשר שברכתו הוא מאשר שמנה לחמו, הוא כי ברכת אשר הוא המשכה מבינה, שהיא למעלה מבחי' ימינא ושמאלא שהם חסד וגבורה, שממנה נמשך לחמו, לחם ו'. . שנמשך לאות ו' שבשם. . והוא בקו האמצעי. . ועי"ז נעשו שמנים גם ימינא ושמאלא שהם יהודה ודן. . וא"כ באלו הג' שהם בחי' ימינא ושמאלא ואמצע, שברכם יעקב, נכללו כל השבטים כי הג' קוין כוללים הכל. . ולכן על השאר נקט וכן כלהו, ואינו צריך לפרשם".

אבל עדיין צריך להבין הענין בזה ע"פ חסידות, ובעבודת האדם – וכפי שיתבאר לקמן.

יז. בשיעור רמב"ם דשבת זו¹²² ודערב שבת¹²³ (ד"מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת¹²⁴) – לומדים אודות דיני ממונות ודיני נפשות והדינים השונים בכל אחד מהם,

(119) שם, טז.

(120) שם, כ.

(121) תנחומא תשא יג. פרש"י ויקהל לה, ג.

(122) הל' סנהדרין פ"יב.

(123) שם פ"זט.

(124) ע"ז ג, סע"א.

(113) הערות הת' ואנ"ש שם הערה י.

(114) מט, ה.

(115) וישב לו, יט-כ.

(116) לקוטי לוי"צ לזח"א ע' רכט-ל.

(117) ח"א רלד, ב.

(118) פרשתנו שם, ח.

ואח"כ עושה הרמב"ם סך-הכל ומפרט את החילוקים ביניהם, "מה בין דיני ממונות לדיני נפשות, דיני ממונות בשלושה, דיני נפשות בעשרים ושלושה וכו"¹²⁵.

וצריך להבין:

אחד מהענינים המיוחדים והחילוקים דדיני נפשות לגבי דיני ממונות הוא – מה שהרמב"ם כותב לעיל¹²⁶ – ש"סנהדרין שפתחו כולם בדיני נפשות תחילה ואמרו כולם חייב הרי זה פטור עד שיהיו שם מקצת מזכין שיהפכו בזכותו וירבו המחייבין כו", שדין זה אינו בדיני ממונות.

ונשאלת השאלה: מדוע הרמב"ם אינו מפרט זאת בין החילוקים הנ"ל שבין דיני ממונות ודיני נפשות?

לכאורה הי' אפשר לתרץ: אחרי שהרמב"ם מפרט את החילוקים בין דיני ממונות ודיני נפשות, הוא כותב¹²⁷: "אחד דיני נפשות ואחד דיני מלקיות. . . הדינים האלו שוים בהם". והיות שהדין הנ"ל (ש"סנהדרין שפתחו כולם. . . תחילה ואמרו כולם חייב הרי זה פטור") אינו גם בדיני מלקיות – לכן הרמב"ם אינו מפרט זאת.

אבל אי אפשר לומר כן, כי מיד אחרי שהרמב"ם כותב "הדינים האלו שוים בהם", ממשיך: "אלא שהמלקות בשלושה ואין אחד מהם בשור הנסקל חוץ מדבר אחד שדיני בעשרים ושלושה" – הי' יכול גם להחשיב את החילוק הנ"ל ("סנהדרין שפתחו כולם כו"), ולכתוב שגם זה אינו בדיני מלקיות.

ית. עוד צריך להבין הסברא בעצם הדין הנ"ל "סנהדרין שפתחו כולם בדיני נפשות תחילה ואמרו כולם חייב הרי זה פטור" – דלכאורה זהו היפך השכל. וכבר שקלו וטרו בזה מפרשי הש"ס ומפרשי הרמב"ם.

ישנו ראשון הכותב¹²⁸, שבזה שהגמרא¹²⁹ אומרת ש"סנהדרי שראו כולן לחובה פוטרין אותו", פירושו "פוטרין אותו" למיתה, "ממהרין להרגו מיד".

אבל אי אפשר לפרש כן ברמב"ם, כי הרמב"ם כתב את ספרו "בלשון ברורה"¹³⁰ ו"לשון צח"¹³¹, ואי אפשר לומר שלשון הרמב"ם "הרי זה פטור" – לשון שהרמב"ם כותבו מאות פעמים בספרו – פירושו כאן "פטור" למיתה, דלא כפירוש הפשוט בזה, ובכל שאר המקומות ברמב"ם – שפטור כפשוטו!

(אלגאזי) לשון חכמים ט' תלא – בשם המאירי.

(129) סנהדרין שם.

(130) הקדמת הרמב"ם לספר היד.

(131) ע"פ ל' הכס"מ בהקדמתו.

(125) רמב"ם שם פי"א ה"א.

(126) שם פי"ט ה"א.

(127) שם פי"א ה"ד.

(128) רבינו מאיר – הובא בשיטה שבסוף חמרא

וחיי סנהדרין יז, סע"א – בשם הרא"ש, ובקהלת יעקב

ונוסף לזה: בכלל לא מסתבר לומר כפי הראשון הזה, כי אם "פוטרין אותו" פירושו למיתה – מדוע מפרשים מתייגעים בזה!?

וכפי שיתבאר לקמן.

יט. דיני ממונות ודיני נפשות (כמו כל המצוות ודינים) ישנם גם למעלה אצל הקב"ה, כמ"ש¹³² "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל", ומזה משתלשל בדינים כפי שהם בין אדם לחברו.

וביאור הענין:

הסדר כפי שהקב"ה מעניש א' כזה המתנהג שלא כדבעי הוא מן הקל אל הכבד – תחילה "דיני ממונות", ואח"כ "דיני נפשות" רח"ל. כפי שמבאר רש"י בסוף פרשת בהר¹³³, ש"פרשיות הללו נאמרו על הסדר, בתחילה הזהיר על השביעית, ואם חמד ממון ונחשד על השביעית סופו למכור מטלטליו . . . לא חוזר בו סוף מוכר אחוזתו, לא חוזר בו סוף מוכר את ביתו, לא חוזר בו סוף לווה בריבית, כל אלו האחרונות קשות מן הראשונות, לא חוזר בו סוף מוכר את עצמו כו" – היינו תחילה "דיני ממונות", ענין הפוגע בממונו, ואח"כ אם לא חזר בו – "דיני נפשות", ענין הפוגע בנפשו ("מוכר את עצמו").

ובהתאם להחילוק ש"דיני ממונות" קל יותר מ"דיני נפשות" – ישנו גם החילוק ש"דיני ממונות בשלושה דיני נפשות בעשרים ושלושה" (ושאר החילוקים ביניהם): בכדי שיהיו "דיני ממונות" דלמעלה, נדרשת פעולה (רק) משלוש דרגות דלמעלה (או דרגא אחת בלבד – כפי שזהו מן התורה, שדיני ממונות יכולים להיות באחד¹³⁴); משא"כ "דיני נפשות" – בא מעשרים ושלושה דרגות דלמעלה, זה נוגע ("רירט אָן") בריבוי דרגות דלמעלה.

אבל נוסף לזה יש לדעת, שהכוונה של עונשי התורה – "תורת חסד"¹³⁵ – תכליתה חסד, "להיות עייז תיקון לנפש החוטא"¹³⁶, כי "מפי עליון לא תצא הרעות"¹³⁷, והקב"ה הוא עצם הטוב, ומטבע הטוב להיטיב¹³⁸.

היינו, שעונשי התורה – כולל העונשים הנ"ל בדיני ממונות ודיני נפשות – הם בפנימיות ענין של חסד וטוב, בכדי להסיר דבר בלתי רצוי ש"נדבק" על האדם החוטא

ע' 71 ואילך. חכ"ג ע' 96 ואילך. וראה הנסמן בהערה 220.

137 איכה ג, לח. וראה ב"ר פנ"א, ג. של"ה קז, ב. אגה"ק סי"א.

138 ראה עמק המלך שער (א) שעשועי המלך רפ"א. שעהיה"א פ"ד (עט, א). וראה מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ע' ה. וש"נ. לקו"ש ח"ל בתחלתו. וש"נ. שה"מ בראשית ח"ב ע' מא. וש"נ.

132 תהלים קמז, יט. שמו"ר פ"ל, ט.

133 כו, א.

134 ראה סנהדרין ג, א. רמב"ם הל' סנהדרין פ"ב הי"א.

135 ל' הכתוב – משלי לא, כו.

136 לקו"ת נשא כה, ב ור"לך. וראה גם תניא פכ"ד בהגהה. לקו"ת קרח נג, ד. מטות פז, ב. לקו"ש חכ"ב

(ע"י חטאו), ובכדי להביא תועלת לאדם, עד שיבוא לדרגא נעלית עוד יותר מקודם הירידה, כמעלת עבודת התשובה על עבודת הצדיקים.

ולכן בכל הדינים ועונשים דלמעלה נתערבו הדרגות שלמעלה: בדיני ממונות – שלוש דרגות דלמעלה, ובדיני נפשות – עשרים ושלוש דרגות, כי הדינים אינם סתם דינים, אלא תכליתם היא להביא תיקון לנפש החוטא, שלכן זה נוגע ועל זה נדרשות הדרגות דלמעלה: בדיני ממונות – שלוש דרגות, ובדיני נפשות – החמורים יותר – עשרים ושלוש דרגות.

ומזה נשתלשל החילוק בין דיני ממונות ודיני נפשות בדיני בני אדם, וכדלקמן.

ב. ועד"ז (שעונשי התורה הם כדי לפעול ענין של כפרה ותיקון) הוא בנוגע לכללות ענין הגלות – שאין זה כדי לצער את ישראל, ח"ו, אפילו ל"רגע קטן"¹³⁹ בלבד, אלא אדרבה – כדי שע"ז יזכו לעילוי גדול יותר, כמ"ש¹⁴⁰ "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול".

ובלשון הגמרא¹⁴¹ – בנוגע לגלות מצרים (בנוגע לטענת בני ישראל "ולואי שנצא בעצמנו") – "שלא יאמר אותו צדיק ועבדום וענו אותם"¹⁴² קיים בהם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם":

אפילו אצל אב ובן גשמיים דלמטה, הרי, כשהאב רואה שבנו (ובפרט בן יחיד) מצטער בגלות, יעשה את כל התלוי בו כדי למהר ולהוציאו משם, ובודאי שלא יתחשב האם יאמרו עליו עוד שבח או דבר שאינו בשבחו.

ואם הדברים אמורים באב ובן למטה, שרחמי האב על הבן הם במדידה והגבלה – הרי עאכ"כ שכן הוא בנוגע לרחמיו של הקב"ה, אבינו שבשמים, על כאו"א מבני ישראל, "בנים אתם לה' אלקיכם"¹⁴³, עד למעלה דבן יחיד¹⁴⁴.

וא"כ, נשאלת השאלה: וכי בשביל "שלא יאמר אותו צדיק ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם", יניח הקב"ה לבנו יחידו להתייטר בגלות עוד רגע אחד?!...

אלא ודאי בהכרח לומר שענין זה הוא (לא רק בשביל שלא יאמרו על הקב"ה שלא קיים הבטחתו, אלא) גם – ובעיקר – לטובתם של ישראל, שיהי' להם "רכוש גדול", היינו, שענין זה מהוה עילוי גדול לישראל, עד כדי כך שבשביל זה כדאי לעכבם עוד רגע בגלות.

(142) לך לך שם, יג.

(143) פ' ראה יד, א.

(144) ראה כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סקל"ג

(קג, א). וש"נ.

(139) ישע"י נד, ז.

(140) לך לך טו, יד.

(141) ברכות ט, סע"א-ב.

אמנם, לאחר שהגלות נמשכה ונתארכה כל כך, למעלה מאלף ותשע מאות שנה... הרי כמה הוא השיעור?! אין מקום עוד להסברה אודות ההבטחה ד"ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", מכיון שישנו כבר גם את ה"רכוש גדול"¹⁴⁵.

ומכיון שכן, צועקים בני ישראל: "עד מתי קץ הפלאות"¹⁴⁶, "עד מתי... יחרף צר"¹⁴⁷?!...

בזמן הגמרא נאמר כבר ש"כלו כל הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה"¹⁴⁸, שהיא "בשעתא חדא וברגעא חדא"¹⁴⁹, ומאז עברו כו"כ דורות שבהם הוסיפו ריבוי מופלג דעניני תורה ומצוות, עד לדורנו זה, אשר, כפי עדותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו השלימו כבר את כל הענינים, ולא נשאר אלא "לצחצח את הכפתורים", ומאז כבר צחצחו גם את הכפתורים, ולא נשאר אלא להסיר מעט אבק מכפתור א' או מב' כפתורים כו', ולאחר כל זה עדיין לא בא...

וכאמור, מדובר אודות צער של גלות למעלה מאלף ותשע מאות שנה, שבו מתיישר בנו יחידו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, אשר, מאחוריו ולפניו נצבים ועומדים כל בני ובנות ישראל שבדור זה, כולל גם כל בני ישראל בדורות שלפני זה, ונוסף לזה, ישנו גם הענין ש"השכינה שרוי" עם ישראל בצרת גלותם"¹⁵⁰, כמ"ש¹⁵¹ "בכל צרתם לו צר", "שכינתא בגלותא"¹⁵².

ומכיון שכן, גדולה ביותר צעקתו של כאו"א מישראל: "עד מתי?!..."

וכמדובר בהתועדות שלפני זה¹⁵³ אודות הצורך לבקש ולדרוש ולתבוע מהקב"ה אודות הגאולה – ע"פ המבואר במדרשי חז"ל¹⁵⁴, ומובא גם להלכה¹⁵⁵.

ולכן, מתפללים בכל יום ויום ג"פ "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח... כי לישועתך קוינו כל היום", היינו, לא רק "אחכה לו בכל יום שיבוא", כמ"ש בנוסח ד"אני מאמין"¹⁵⁶, אלא יתירה מזה – "בכל יום" גופא "קוינו כל היום".

וכן ביום השבת מתפללים "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים", והכוונה בזה, כפירוש המלות (שהרי ע"פ דין בשמונה עשרה יש להבין את פירוש המלות¹⁵⁷),

145) ראה גם דברי משיח – שיחת ש"פ ויגש שנה זו ס"ג.
146) דניאל יב, ו.
147) תהלים עד, י.
148) סנהדרין צז, ב.
149) זח"א קכט, סע"א-ב.
150) פרש"י נצבים ל, ג.
151) ישע"י סג, ט. וראה תענית טז, א. מכילתא ס"פ בשלח. זח"א קכ, ב.
152) זהר שם. ח"ג ד, ב. טו, סע"א. עה, סע"א. צ, ב.
ועוד. וראה מגילה כט, א. ובכ"מ.
153) דברי משיח – שיחת ש"פ מקץ שנה זו סכ"ה.
וש"נ. שיחה שבהערה 145.
154) מדרש תהלים מזמור יז. מדרש שמואל ספ"א.
הובא ברד"ק סוף שמואל-ב.
155) ב"י לטו"א"ח סקפ"ח (ד"ה וכתב הרמב"ם) משבלי הלקט דין סדר ברכת המזון סקנ"ז. רוקח ה' תפלה סשכ"ב.
156) ע"פ עיקר הי"ב מי"ג העיקרים (פיה"מ להרמב"ם סנהדרין הקדמה לפרק חלק).
157) טושו"ע (וראדה"ז) אר"ח סצ"ח ס"א.

ובפשטות (ולא רק כפי שיכולים לפרש מלאכים... אלא כפי שמבין יהודי כאן למטה) – שנזכה לראות בעינינו, בעיני בשר שלנו, בשיבת הקב"ה לציון, ירושלים עיר הקודש, כאן למטה בגשמיות; ולא מסתפקים בזה, אלא תובעים מהקב"ה שכל זה יהי באופן של רחמים, כדברי הזהר¹⁵⁸ "יפקון בי' מן גלותא ברחמי".

ובדאי שומע הקב"ה וממלא את תפילתם ובקשתם ותביעתם של ישראל – להביא את הגאולה תיכף ומיד, לא רק באופן ד"לא עיכבן אפילו כהרף עין"¹⁵⁹, שהרי גם "הרף עין" הוא שיעור כלשהו, אלא בתכלית המהירות שלא יתכן מהירות גדולה יותר, "מיד הן נגאלין"¹⁶⁰, בחסד וברחמים, ומתוך שמחה וטוב לבב.

[אחרי שיחה זו צעק כל הקהל ביחד ובקול גדול כמה פעמים: "עד מתי?!", וכ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בידיו הק' להגברת הקריאה. אח"כ ניגנו "עד מתי".

אח"כ הוסיף:]

כא. מכיון ש"גדולה לגימה שמקרכת"¹⁶¹ (מקרכת את כל הענינים, גם את הגאולה) – כדאי גם שכל אחד יאמר "לחיים" על לגימה כפשוטה, וזה יקרב עוד יותר יהודי אחד לשני, ועי"ז – יקרבו את הגאולה (התלוי' באהבת ישראל, היפך סיבת הגלות¹⁶²), וכאמור, "יפקון בי' מן גלותא ברחמי", ומתוך שמחה וטוב לבב.

ו"בנערינו ובזקנינו. . בבנינו ובבנותינו", "קהל גדול ישובו הנה"¹⁶³, ו"כספם וזהבם איתם"¹⁶⁴, הגשמיים והרוחניים¹⁶⁵, והולכים לארצנו הקדושה, שתהי' בשלימותה, עד "ירחיב ה' אלקיך את גבולך"¹⁶⁶, ושם גופא – לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי,

ותיכף ומיד ממש – "מיד הן נגאלין".

— שיחה ד' —

כב. הביאור בפרש"י:

כאשר ה"בן חמש למקרא" לומד שיעקב שאל "מי אלה" – נשאלת אצלו שאלה "מרעשה" ("א שטורעמדיקע שאלה"):

163 (163) ירמי' לא, ז.

164 (164) ישעי' ט, ט.

165 (165) ראה תו"ר ר"פ וישב. לקו"ת בהעלותך לב, ד. ובכ"מ.

166 (166) פ' ראה יב, כ. פ' שופטים יט, ח.

158 (158) ח"ג קכד, ב (ברע"מ). הובא ונתבאר באגה"ק רסכ"ו.

159 (159) מכילתא ופרש"י בא יב, מא.

160 (160) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

161 (161) ראה סנהדרין קג, ט"ב ואילך.

162 (162) ראה יומא ט, א.

אפילו אם נאמר ש"עיני ישראל כבדו מזוקן לא יוכל לראות" – הרי יעקב בודאי הבין בפשטות שכאשר יוסף נכנס אליו עם שני אנשים, אלו הם בניו של יוסף, שהרי כאשר יעקב נעשה חולה, הבין לבד שישפרו ליוסף. ובפרט ע"פ דברי רש"י עה"פ¹⁶⁷ "ויאמר ליוסף הנה אביך חולה", ש"אפרים הי' רגיל לפני יעקב בתלמוד, וכשחלה יעקב בארץ גושן הלך אפרים אצל אביו למצרים להגיד לו". ומסתבר לומר, שאפרים אמר ליעקב שהוא הולך לספר ליוסף ש"אביך חולה"; ואפילו אם לא סיפר לו זאת, יעקב הבין זאת לבד –

ובמילא הוא הבין שיוסף יבוא עם בניו בכדי לקבל ברכה קודם פטירתו, כפי שלמד כבר אודות ברכתו של יצחק ליעקב בעת זקנותו, "כי זקן יצחק . . לא ידעתי יום מותי"¹⁶⁸ – כטבע האב שכאשר עומד ליפרד מבניו לעולמים, קורא להם לברכם,

ובמכל שכן מזה שיעקב קיבל ברכה מיצחק אביו¹⁶⁹ לפני שעזב אותו והלך לפדן ארם, רק ל"ימים אחדים עד אשר תשוב חמת אחיך"¹⁷⁰, ועאכ"כ שיוסף יבוא לקבל ברכה לעצמו ולבניו לפני פטירת אביו [וכפי שה"בן חמש למקרא" יודע אודות הענין דברכת הבנים, כפי שרואה בערב יום הכיפורים וכיו"ב],

וכפי שהי' בפועל, ש"ויאמר ליוסף הנה אביך חולה ויקח את שני בניו עמו את מנשה ואת אפרים", "כדי שיברכם יעקב לפני מותו"¹⁷¹.

ובמילא, כשיעקב שומע שנפתח הדלת ונכנס יוסף,

– והרי הוא ידע שזהו יוסף, כי סיפרו לו ("ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך"), והוא דיבר עמו מתוך ידיעה שזהו יוסף בנו ("ויאמר יעקב אל יוסף גוי") –

ביחד עם עוד שני אנשים, בודאי הבין יעקב שאלו הם שני בני יוסף (כפי שידע יעקב שיש לו שני בנים, "ועתה שני בניך הנולדים לך . . אפרים ומנשה גוי"¹⁷²), כי אינו סביר כלל לומר שיעקב לא יבין מי הם (ובפרט שיעקב עמד אז בדרגה נעלית ביותר, ואמר נבואות אודות רחל¹⁷³ וכו'), ובפרט ש"אפרים הי' רגיל לפני יעקב בתלמוד" (ומזה מובן גם בנוגע למנשה – כפי שאכן כתוב במדרש¹⁷⁴, אבל אפילו ע"ד הפשט ג"כ מסתבר לומר כן), ובמילא ידע מי הוא –

במילא נשאלת השאלה אצל ה"בן חמש למקרא": כאשר "וירא ישראל את בני יוסף" – מדוע שאל יעקב "מי אלה"? אפילו אם נאמר שיעקב "לא יוכל לראות", הרי הבין בפשטות שהם בני יוסף!

(171) פרש"י פרשתנו שם, א (ד"ה ויקח).

(172) שם, ה.

(173) פרש"י פרשתנו שם, ז.

(174) תנחומא פרשתנו ו.

(167) פרשתנו מח, א.

(168) תולדות כז, א"ב.

(169) שם כח, א.

(170) שם כז, מד.

ולכן רש"י אינו יכול (ע"ד הפשט) לפרש (כמפרשים אחרים) שהטעם לזה הוא מפני ש"ועיני ישראל כבדו מזוקן לא יוכל לראות", כי יעקב בודאי ידע מי הם, אלא שמוכרח להיות שאירע בזה ענין אחר, שהביא את יעקב לשאול "מי אלה".

ולכן מפרש רש"י, ש"ביקש לברכם ונסתלקה שכינה ממנו", ולכן אמר "מי אלה", "מהיכן יצאו אלו שאינן ראויין לברכה".

כג. שואל ה"בן חמש": מדוע באמת "נסתלקה שכינה ממנו"? ורש"י מפרש את הטעם לזה: "לפי שעתיד ירבעם ואחאב לצאת מאפרים ויהוא ובניו ממנשה".

היינו, שבאמירת הטעם מדוע "נסתלקה שכינה ממנו" ("לפי שעתיד כו'") אין כוונת רש"י לומר שיעקב ידע מזה; בפשטות יעקב לא ידע מזה (ולכן שאל "מי אלה", והי' זקוק לתירוצו של יוסף, כדלקמן) – שהרי בכלל אין הכרח לומר שיעקב ידע מזה, כי מדוע שיגלו לו (ברוח הקודש) דבר המצער (ש"עתיד ירבעם ואחאב לצאת מאפרים ויהוא ובניו ממנשה")!?

אלא רש"י אומר זאת מדילי בכדי להסביר ל"בן חמש למקרא" מדוע באמת "נסתלקה שכינה ממנו" – דלכאורה אפרים ומנשה היו גדולים, כפי שפירש"י לעיל ש"אפרים הי' רגיל לפני יעקב בתלמוד", ובפשטות מובן שגם מנשה הי' גדול, כדמוכח מזה גופא שאח"כ הי' השקלא וטריא מי גדול ממי, עד שיעקב אמר ש"גם הוא (מנשה) יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו"¹⁷⁵, ומזה גופא מוכח שאפרים אכן הי' גדול יותר, אבל הם היו בערך זה לזה (כי אם לאו, אין מקום להשוותם), וכפי שסיים בברכתו "בך יברך ישראל לאמר ישימך אלקים כאפרים וכמנשה"¹⁷⁶. ובמילא שואל ה"בן חמש למקרא": מכיון שהם היו גדולים וצדיקים – מדוע באמת "נסתלקה שכינה ממנו"?

ומסביר לו רש"י: "לפי שעתיד ירבעם ואחאב לצאת מאפרים ויהוא ובניו ממנשה"¹⁷⁷.

כד. אח"כ ממשיך הפסוק, שיוסף השיב ליעקב על שאלתו "מי אלה", "מהיכן יצאו אלו שאינן ראויין לברכה" – ("ויאמר יוסף אל אביו) בני הם אשר נתן לי אלקים בזה":

החידוש של דברי יוסף אינו ש"בני הם אשר נתן לי אלקים" – כי את זה ידע יעקב גם לפני זה, כנ"ל (וכפי שאמר יעקב מקודם "שני בניך הנוולדים לך"), ואעפ"כ "נסתלקה שכינה ממנו", אלא החידוש של יוסף הי' ש"בני הם אשר נתן לי אלקים" הוא "בזה":

"בזה" (שהוא לכאורה מיותר) מכריח לומר שיוסף הראה משהו ליעקב – כידוע גם ב"פשוטו של מקרא", ש"זה" פירושו "מראה באצבעו ואומר זה"¹⁷⁸.

(177) בכל הנ"ל – ראה גם רא"ם, גו"א, שפ"ח ועוד.

(178) פרש"י שבהערה 99.

(175) פרשתנו שם, יט.

(176) שם, כ.

היינו, שיוסף לא סתם אמר "בני הם אשר נתן לי אלקים" (שאת זה יעקב ידע, כנ"ל), אלא ביחד עם זה הראה לו משהו – "בזה", ודבר הקשור עם ילדיו, בכדי לשלול את תמיהת יעקב "מי אלה".

ולכן מפרש רש"י: "בזה – הראה לו שטר אירוסין ושטר כתובה" [משא"כ ע"פ הפירוש של מפרשים אחרים, אינו מובן מדוע כתיב כאן "בזה"]¹⁷⁹.

והביאור:

כאשר "נסתלקה שכינה ממנו", הי' יכול להתעורר אצל יעקב ספק "מי אלה": הן אמת שהם בני יוסף, אבל אולי הם לא נולדו בתכלית הכשרות וההידור כו' (מצד זה שיוסף הי' במצרים במשך כל כך הרבה שנים)¹⁸⁰.

ולכן אמר יוסף "בני הם אשר נתן לי אלקים בזה" – "הראה לו שטר אירוסין* ושטר כתובה":

ובהקדים "קלאץ קשיא" – שלפני מתן תורה לא הי' מקום לכל הנ"ל מעיקרא, כמפורש ברמב"ם¹⁸¹ ועוד¹⁸², ופשיטא שלא יפרש רש"י "פשוטו של מקרא" בדבר ש לא הי' בו ציאות, או דפליג רש"י על דברי הרמב"ם בספר הי"ד, פלוגתא במציאות!?

והביאור¹⁸³ – שזה הי' בכדי להראות שחתונתו עם אסנת בת פוטיפרע¹⁸⁴ היתה קידושין בכשרות ע"פ תורה – כידוע שהאבות קיימו את התורה קודם שניתנה¹⁸⁵, ועד"ז יוסף קיים את התורה קודם שניתנה¹⁸⁶, וקידושין ע"פ תורה הם "בכסף בשטר ובביאה"¹⁸⁷; בודאי שיוסף לא קידש בביאה (כדאיתא בגמרא¹⁸⁸ שאין מקדשין בביאה), וכסף לא הי' יכול להראות ליעקב, כי זה כבר הי' ריבוי שנים לאחר החתונה, וקשה לומר שהחזיק את אותו כסף במשך כל הזמן, והדבר היחיד שהי' יכול להראות לו הוא – "שטר"**, "שטר אירוסין"¹⁹⁰.

נשאלת השאלה: מדוע הי' צריך יוסף להראות גם את ה"שטר כתובה"?

(* עוד קלאץ קשיא מאיפא באו 2 עדים כשרים במצרים שיעשו הקידושין!?)

(** אינו כלל, בן הי' למקרא לא למד עד"ז כלל. עוד קלאץ קשיא לשטתם¹⁸⁹ גם להמסקנא ואכ"מ.

(185) ראה יומא כח, ב. קידושין פב, א. וראה פרש"י תולדות כו, ה. שם, יב. כז, ג. שם, ט. וישלח לב, ה. (186) פרש"י ד"ה ופרע להן בית השחיטה – חולין צא, א.

(187) משנה ריש קידושין.

(188) יבמות נב, א. קידושין יב, ב.

(189) של המניחים (ראה הערה 183). המו"ל.

(190) בהמשך לזה – ראה שיחת ש"פ שמות שנה זו.

(179) ראה הערות הת' ואנ"ש שם הערה ת.

(180) ראה גם לבוש האורה, משכיל לדוד ועוד.

(181) ריש הל' אישות.

(182) וראה צפע"נ עה"ת ר"פ שמות.

(183) כך נתבאר בהתוועדות (ע"פ ההנחות וה"חזרה"), אך בעת שאלת המניחים השמיט כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א (תוכן) ביאור זה. וראה הנסמן בערה 190. המו"ל.

(184) מקץ מא, מה. ויגש מו, כ.

אלא, ש"בן חמש מקרא" זוכר את מה שלמד מקודם,

[לא כמו יהודי עם זקן לבן, ובפרט אם יש לו גם סמיכה לרבנות, ש"אין לו זמן" ללמוד חומש עם פרש"י; זהו עבור יהודים שעדיין אין להם סמיכה!...] – ואעפ"כ רבותינו נשיאינו התעסקו בלהט ("האָבן זיך רבותינו נשיאינו געקאָכט") שילמדו חומש עם פרש"י, כמודפס בשיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁹¹]:

בסוף פרשת חיי שרה¹⁹² מפרש רש"י (בנוגע להגר פילגש אברהם) "נשים בכתובה פילגשים בלא כתובה".

ועפ"ז מובן מדוע יוסף "הראה לו" גם את ה"שטר כתובה" – בכדי להראות ליעקב, שחתונתו היתה בתכלית השלימות ע"פ תורה, בלי שום חששות – לא רק עם "שטר אירוסין", בתור פילגש, אלא גם עם "שטר כתובה", המראה שהיא אשה ממש (לא רק פילגש). היינו, שאע"פ שפילגש היא ג"כ ע"פ תורה, והראי' שאברהם, אע"פ שקיים את כל התורה כולה, היתה לו פילגש [משא"כ יצחק – שהי' "עולה תמימה"¹⁹³] – נהג יוסף בתכלית ההידור, ולקחה בתור אשה, עם "שטר כתובה".

ומנין יודע רש"י שהראה לו (לא רק "שטר אירוסין", אלא) גם "שטר כתובה"? – הרי זה מובן בפשטות: בודאי שיוסף עשה את כל סוגי הענינים וההשתדלויות לפעול אצל יעקב שיברך את בניו, ובמילא מכיון שהיתה כתובה – מדוע שלא יראה זאת ליעקב? הרי זו תהי' עקמומיות הכי גדולה ("די גרעסטע קרומקייט") לא להראות לו את זה, כאשר עי"ז יכול לפעול עליו לברכם!

[ואע"פ שה"שטר אירוסין" ו"שטר כתובה" היו מונחים בפשטות אצל אסנת, וכיצד יתכן שליוסף הי' את זה בכדי להראות ליעקב¹⁹⁴ – בודאי הסביר לה יוסף שהוא זקוק לזה בכדי להראות ליעקב שהילדים נולדו בכשרות, בכדי שיעקב יברכם, והיא בודאי הסכימה לכך¹⁹⁵].

כה. ולאחר שיוסף הראה ליעקב את ה"שטר אירוסין ושטר כתובה" (בכדי להראות לו שהילדים הם בתכלית הכשרות), ממשיך רש"י, "וביקש יוסף רחמים על הדבר, ונחה עליו רוח הקודש":

וע"פ חזרת ר' י.כ. נשאל (לעיל) מדוע נאמר בפרש"י "שטר אירוסין" ולא "שטר נישואין", והתירוץ – כי שטר הנישואין הי' צריך להיות אצל אסנת, משא"כ ה"שטר אירוסין" – יתכן שאחרי הנישואין כבר נשאר ה"שטר אירוסין" אצל יוסף. וכאן הובא השאלה והתירוץ שבפנים רק אודות ה"שטר כתובה", ונשאל א"כ מדוע לא הי' כן בנוגע לשטר הנישואין, ותרוץ שלא הי' הכרח לכך (וראה שיחה שבהערה 190).

191 ראה סה"ש תש"ב ע' 27 ואילך. "היום יום" כט שבט. ועוד.
192 כה, ו.
193 ב"ר פס"ד, ג. פרש"י תולדות כה, כו, כו, ב. ועוד.
194 וראה גם (באו"א) באר בשדה על פרש"י כאן.
195 בהנחה אחרת נזכר כאן רק "שטר כתובה".

מכיון שהסיבה לכך שנסתלקה שכינה ממנו אינה מפני חסרון ח"ו בשלימות הקדושה והטהרה בקשר ללידתם ("מהיכן יצאו"), כי אם מפני סיבה אחרת, "לפי שעתיד ירבעם ואחאב לצאת מאפרים ויהא ובניו ממנשה" – א"כ, מה ש"הראה לו שטר אירוסין ושטר כתובה" מבטל רק את החשש של יעקב, שירצה ויחפץ לברכם, אבל עדיין יש צורך לבטל את הסיבה לסילוק השכינה, כדי שתשרה עליו שכינה ויוכל לברכם.

ולכן מוסיף רש"י "וביקש יוסף רחמים על הדבר, ונחה עליו רוח הקודש".

ובהמשך לזה ממשיך רש"י, שיעקב אמר על זה – "ויאמר קחם נא אלי ואברכם". ואח"כ מסיים רש"י "זהו שאמר הכתוב ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו, תרגלתי רוחי ביעקב בשביל אפרים עד שלקחן על זרועותיו".

היינו, שרש"י באמת אינו בא לפרש את התיבות "ויאמר קחם נא אלי ואברכם" (כי הן באמת "חלקות" לגמרי), אלא מעתיק את התיבות ("ויאמר קחם גו") לא בתור דיבור המתחיל חדש (עם פירוש על זה), אלא בתור המשך, כיצד לקרוא את המשך הענין (כדרכו של רש"י בכמה מקומות), וה"בחור הזעזער" לא הבין ("האט זיך ניט פאנאנדערעגקליבן"),

והתיבות "זהו שאמר הכתוב כו" אינן באות בתור פירוש על "ויאמר קחם גו", אלא בתור המשך לכל הענין שלפני זה: במקום שהי' ההיפך ד"תרגלתי לאפרים" ("תרגלתי רוחי ביעקב בשביל אפרים"), מצד זה ש"נסתלקה שכינה ממנו", נעשה אח"כ תרגלתי לאפרים¹⁹⁶, "קחם נא אלי ואברכם", עד גם "קחם על זרועותיו" ("עד שלקחן על זרועותיו") – כפי שהפסוק ממשיך אח"כ "וישק להם ויחבק להם"¹⁹⁷, שלזה (חיבוק) יש להקיפם עם הזרועות כו'.

וע"פ הנ"ל מובנים הדיוקים דלעיל, ועוד כו"כ דיוקים.

כו. הביאור בהערות על הזהר:

הי"ב שבטים הם בחי' מרכבתא תתאה, י"ב גבולי אלכסון שבעולמות ב"ע, עלמא דפרודא, משא"כ יעקב הוא בחי' אצילות¹⁹⁸. והכוונה דברכת השבטים ע"י יעקב היא – בכדי לרומם אותם ולהמשיך בהם מעולם האצילות.

כמבואר בכמה מקומות¹⁹⁹ במאחז"ל²⁰⁰ שהשבטים אמרו ליעקב "כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד" (ולכן אמר יעקב "שמע ישראל גו", והשבטים

199) שערי תשובה (לאדהאמ"צ) ח"ב שער התשובה פכ"ו (יח, ד ואילך). אוה"ת תצוה ע' א'תרטד. ד"ה באתי לגני תשל"ז ס"ח (סה"מ תשל"ז (ברוקלין, תשפ"א) ע' קנר"ז).
200) פסחים נו, א.

196) ראה גם פרש"י עה"פ שבעה ערה 109.
197) פרשתנו מח, י.
198) ראה תו"א ס"פ ויצא. לקו"ת צו, יז, ב. מקומות שבעה ערה הבאה.

אמרו "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" (ש"ועד" הוא "אחד" בחילופי אתון²⁰¹), או להיפך²⁰⁰) – שאצל יעקב ("בלבך") הי' הביטול דבחי' אחד דעולם האצילות (יחודא עילאה), והוא המשיך זאת גם להשבטים בעולמות ב"ע (יחודא תתאה), אע"פ שבי"ע הוא "עלמא דפרודא"²⁰².

וזה הי' כללות הענין דברכות יעקב – להמשיך מאצילות בהשבטים שבבי"ע. וענין זה גופא נפעל בעיקר ע"י שלושת השבטים יהודה דן ואשר, כנגד שלושת הקוים ימין שמאל ואמצע, כמבואר בהערת אאמו"ר.

ועל יסוד הביאור בהערות אאמו"ר, שיהודה דן ואשר הולכים בשלושת הקוים, קו הימין וקו השמאל וקו האמצעי – יש לומר ולבאר הענין בדרגות נעלות יותר:

ידוע שקו האמצעי אינו מתעבה ואינו מתקצר, הוא "מבריח מן הקצה אל הקצה"²⁰³, מכתר עד למטה מטה, ובדיוק כמו שהוא למעלה מכתר, כך נמשך למטה²⁰⁴.

ועפ"ז יוצא שברכת אשר (קו האמצעי) היא מבחי' כתר, כידיע שאשר בחי' אשור, תענוג הוא בחי' כתר²⁰⁵, מקור כל הספירות שמהן נמשכות כל הברכות – כמבואר בכמה מקומות בחסידות²⁰⁶ בענין מאה ברכות²⁰⁷, שהן בבחי' כתר (בחי' מאה), שהוא מקור כל העשר ספירות (הברכות), כפי שהן בשלימות – עשר כלול מעשר (מאה).

וברכת יהודה (קו הימין), מגדולי השבטים, הוא מבחי' חכמה, ראשית הספירות²⁰⁸ – כי יהודה מתחיל עם אות יו"ד (בחי' חכמה²⁰⁹), ויהודה כולל בתוכו את כל הדי' אותיות דשם הוי"ו²¹⁰ (שבהן מורכבות "שטעלן זיך אויס") כל העשר ספירות²⁰⁹.

והברכה לדן (ירוד שבשבטים) היא מהדרגא הכי תחתונה בספירות.

ולכן, כאשר יש את שלושה אלו – הם כוללים את כל הברכות של כל השבטים.

ועוד יש לומר: עי"ז שישנה ברכת יהודה, ראשית הספירות, וברכת דן, סוף הספירות – נעשה ה"אתר שלים"²¹¹, שזהו כלי להמשכה מקו האמצעי, עד בחי' כתר, ברכת אשר, אשור – "מאשר שמנה לחמו", ו"עי"ז נעשה שמנים גם ימינא ושמאלא שהם יהודה ודן", מקור כל הברכות.

סע"ג. אוה"ת שמות ע' פכ ואילך. וראה ספר הליקוטים – דא"ח צ"צ ערך ברכות, מאה ברכות. וש"נ. (207) מנחות מג, ב. ועוד.
208) ראה "קובץ י"א ניסן – שנת הקי"א" (קה"ת, תשע"ב) ע' 75 ואילך. וש"נ.
209) אגה"ת ספ"ד. ובכ"מ.
210) ראה סוטה י, ב.
211) זח"ג צ, ב. ראה לקו"ת שה"ש כד, א ואילך. ובכ"מ.

201) זח"ב קלד, רע"א. שעהייה"א רפ"ז.
202) זהו שם רלד, סע"א. תניא ספ"ג. לקו"ת במדבר טז, א. ובכ"מ.
203) ל' הכתוב – תרומה כז, כח. ויקהל לו, לג.
204) ראה המשך תער"ב ח"א פק"ד (ס"ע רכ"רכא).
ח"ב פס"ב (ס"ע תשמ"ג). ועוד.
205) ראה אוה"ת פרשתנו שפד, ב ואילך. לקוטי לוי"צ אג"ק ע' תיט.
206) ראה תו"א תולדות כ, א. לקו"ת מסעי צא,

והלימוד מזה בעבודת האדם: אפילו כפי שבני ישראל נמצאים ב"עלמא דפרודא" (בדרגת השבטים, לא בדרגת האבות) – אין להם מה להיות בנפילת הרוח (צו זיין אראָפּגעפּאַלן באַ זיך), כי עי"ז שהם מתקשרים עם יעקב, נעשה "כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד", וזה תופס את כל מציאותו, את כל ציור קומתו, מהדרגא הכי עליונה שבו (יהודה, חכמה) עד לדרגא הכי תחתונה (דן), ועי"ז נעשה אצלו "אתר שלים" לקבל בחי' קו האמצעי (אשר) – כתר, עד לפנימיות הכתר.

כו. משיעור הרמב"ם דימים אלו בענין דיני ממונות ודיני נפשות – יש לימוד כללי בנוגע למעלת בני ישראל (בהמשך להמדובר לעיל כיצד הענינים הם למעלה):

אפילו כאשר מדובר אודות ממונם של ישראל (לא נפשותיהם) – צריך להיות זהיר בזה בתכלית, עד קצה האחרון, כי "התורה חסה על ממונם של ישראל"²¹². ולכן מצוים לרב ההולך לפסוק שאלה בדיני ממונות – שיידע שזה לא נקרא סתם "ממונות", אלא "דיני ממונות", כי זהו ממונם של ישראל. ועד שאפילו כאשר מדובר אודות פרוטה אחת – דין של פרוטה הוא כדין של מאה²¹³.

וזהו אפילו כפי שדיני ממונות הם מן התורה – שמן התורה יכולים דיני ממונות להיות באחד; ועאכו"כ אחרי ירידת הדורות, כשניתוספה גזירת החכמים²¹⁴, שדיני ממונות צריכים להיות בשלושה – מודגשת עוד יותר הזהירות בממונם של ישראל, עד שיהודי יכול לטעון שעכשיו (מצד ירידת הדורות) אינו רוצה לסמוך על אחד, והוא רוצה שיהי' לו בית דין של שלושה.

ועאכו"כ כשמדובר אודות דיני נפשות – הרי מובן במכל שכן וקל וחומר מהזהירות בדיני ממונות כמה צריכים להיזהר לא לפגוע ביהודי. כפי שרואים זאת בכל הדינים (ברמב"ם בשיעורים דימים אלו) עד כמה צריכים לחקור ולברר ("אויספּאַרשן") ולהיזהר וכו' בדיני נפשות.

ועד (ובמכל שכן) כפי שרואים גם בדיני מלקיות – ד"מה לי קטלא כולא מה לי קטלא פלגא"²¹⁵ – גודל האיסור ד"בל תוסיף" יותר מל"ט מלקות, כפי שהדין הוא²¹⁶ "כמה מלקין אותו ארבעים חסר אחת שנאמר²¹⁷ במספר ארבעים, מנין שהוא סמוך לארבעים", היינו דאע"פ שכתוב "ארבעים ילקנו", אומרת התורה עצמה שיהיו ל"ט מלקות, בכדי שלא יוסיפו יותר מכמה שצריך [שכאן רואים, דרך אגב, מצוה דאורייתא מטעם סייג²¹⁸].

(216) מכות כב, א (במשנה).

(217) תצא כה, ב"ג.

(218) ראה לקח טוב להר"י ענגיל כלל ח.

(212) ר"ה כז, א. וש"נ.

(213) סנהדרין ח, א.

(214) ראה לקו"ת מטות פה, א.

(215) ב"ק מה, א.

ועאכו"כ כשמדובר אודות דיני נפשות ממש – בודאי צריכה להיות זהירות בתכלית. כח. אחד מהדינים המיוחדים בדיני נפשות – שבו רואים בהדגשה את גודל הזהירות מלפגוע ביהודי – הוא הדין הנ"ל בשיעור דערב שבת: "סנהדרין שפתחו כולם בדיני נפשות תחילה ואמרו כולם חייב הרי זה פטור עד שיהיו שם מקצת מזכין שיהפכו בזכותו וירבו המחייבין כו".

ויש לומר הביאור בזה – בב' אופנים²¹⁹:

א) כל ענין העונשים בתורה הוא (לא עבור נקמה ח"ו, אלא) בכדי לפעול תיקון וכפרה באדם²²⁰ (וכנ"ל סי"ט). ולכן, אם יש מקרה שמישהו עבר כזה חטא חמור ששום עונש לא יעזור לזה – לא מענישים אותו, כי לעונש אין תועלת בתיקון וכפרה על האדם החוטא²²¹.

ויש לומר, שכאשר יש מקרה ש"סנהדרין שפתחו כולם בדיני נפשות תחילה ואמרו כולם חייב" – שכל חברי הסנהדרין, של סנהדרין כשרה, אמרו חייב – זה מראה שהאדם עבר חטא כל כך חמור ששום עונש (מיתה) לא יעזור לו רח"ל. ולכן הדין הוא ש"הרי זה פטור".

ב) ביאור למעליותא [וכאשר אפשר לבאר את זה למעליותא, מדוע צריכים לבאר זאת לגרעיותא...]:

כאשר²²² רואים מקרה ש"סנהדרין שפתחו כולם בדיני נפשות תחילה (ו)אמרו כולם חייב" – מוכרחים לומר שהם עשו טעות²²³, כי מדובר אודות יהודי, שיש לו נשמה, שהיא "חלק אלוקה ממעל ממש"²²⁴, ולא ימלט שלא יוכלו למצוא לו זכות כדי לזכותו בדין, ולכן הדין הוא שהוא פטור.

כט. עוד ענין בשיעור רמב"ם:

ידוע הכלל²²⁵ שאין הולכין בממון אחר הרוב.

ונשאלת השאלה: מדוע אין הרמב"ם מחשיב זאת בין החילוקים בין דיני ממונות לדיני נפשות, שבדיני נפשות הולכים אחר הרוב?

ויובן זה בהקדים עוד קושיא: בשיעור דאתמול (ערב שבת) כותב הרמב"ם²²⁶ "בית דין שנחלקו מקצתם אומרים זכאי ומקצתם אומרים חייב, הולכין אחר הרוב. . . בדיני ממונות".

222 ראה לקו"ש שם ע' 117 ואילך.

223 ראה מהר"ץ חיות לסנהדרין לו, א.

224 תניא רפ"ב.

225 ב"ק כז, א-ב. וראה אנציקלופדי תלמודית בערכו (כרך א ע' תריא ואילך). וש"נ.

226 הלי' סנהדרין פ"ח ה"א.

219 כהבא לקמן – ראה שיחת ש"פ תשא תשמ"ה (לקו"ש חכ"ט ע' 113 ואילך). וש"נ.

220 ראה מכות כג, סע"א (במשנה) (הובא בפרש"י תצא כה, ג). סנהדרין מג, ב (במשנה). הנסמן בהערה הבאה.

221 ראה כס"מ הלי' עדות פ"כ ה"ב בסופה.

ונשאלת הקושיא: כיצד דין זה מתאים עם הכלל שאין הולכין בממון אחר הרוב?

ויובן זה ע"פ קושיית התוספות²²⁷ בהכלל דאין הולכין בממון אחר הרוב: "תימה מה טעם אין הולכין ליתי בק"ו מדיני נפשות, כדאמרינן בפ"ק דסנהדרין²²⁸, ור' יאשי' מייתי לי' בק"ו מדיני נפשות, ומה דיני נפשות דחמירי אמר רחמנא זיל בתר רובא, דיני ממונות לא כל שכן כו'?", ומתרצים תוספות: "ויש לומר דהתם גבי דינינן שאני, דחשיב מיעוט ידיהו כמי שאינו כו'".

אבל תירוצם של תוספות אינו מובן כלל, כי אם המיעוט בסנהדרין הוא "כמי שאינו" – אין זו סנהדרין כשרה! אפילו אם חסר אחד ויחיד מהע"א דינינן – אין זה סנהדרין. וכבר האריכו באחרונים²²⁹ בביאור דברי התוספות.

ויש לומר התירוץ באופן אחר: הכלל דאין הולכין בממון אחר הרוב הוא דוקא כאשר הרוב הוא בממון עצמו [ולדוגמא: "רובא דאינשי לרדיא הוא דזבני²³⁰, כלומר, שהדין הוא על מכירת השור, אם נמכר לחרישה או לשחיטה, ובענין זה הוא הרוב והמיעוט; ובדוגמת המושג ד"רוב" בדיני טריפות – וניחוש שמא במקום סייף נקב . . שמא במקום נקב קא שחיט, אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא²³¹], ולדוגמא: אם מצאו סכום ממון, וע"פ רוב הי' זה שייך למישהו, לא נותנים לו את זה; אבל כאשר הרוב הוא (לא בממון עצמו, אלא) בדיינים הפוסקים את הדין – אז הולכים גם בדיני ממונות אחר הרוב, כפסק דין הרמב"ם כנ"ל.

ועפ"ז מובן גם מדוע הרמב"ם אינו מביא כאן (בהלכות סנהדרין) את החילוק בין דיני ממונות ודיני נפשות שאין הולכין בממון אחר הרוב – כי הכלל (דאין הולכין בממון אחר הרוב) אינו מדבר אודות רוב של דיינים, שאז באמת הולכים אחר הרוב.

ל. והנה, כל הפרטים האמורים בנוגע לפסקי דינים – אינם אלא בענינים שיש צורך לדון אודותם אם צריך להיות באופן כך או באופן כך; אמנם, בנוגע לענין הגאולה – עכשיו לא שייכים חילוקי דעות בזה, ואין זקוקים לזה שהולכים אחר הרוב וכו' – כי לכולי עלמא כבר "כלו כל הקיצין",

וכולם פוסקים שצריך להיות "משיח נאו". ודוקא באנגלית, שנשתלשל מלשון הקודש²³².

ומהפסק דין נפעל כך בפועל – ש"משיח נאו", והוא (משיח) רואה ריבוי רבנים (כי כולם קיימו את הציווי במשנה "עשה לך רב"), וריבוי "בתי חב"ד", בתי תורה תפילה

(230) ב"ק מו, ריש ע"ב.

(231) חולין יא, ב.

(232) בהנחה אחרת: אפילו בשפת המדינה, ועאכורכ

בלשון הקודש.

(227) ד"ה קמ"ל – ב"ק כז, ב. וראה צפע"נ כללי התורה והמצוה ערך רוב ומיעוט.

(228) ג, ב.

(229) ראה תומים קיצור תקפו כהן אות קפג. קונטרס הספיקות כלל ו' ס"ב ואילך. ועוד.

וצדקה, הן "בתי חב"ד" כלליים, והן "בתי חב"ד" שעושים מהבתים הפרטיים²³³ והחדרים הפרטיים²³⁴ [שע"ז נעשה ביתו הפרטי בית כללי – "בית ועד לחכמים"²³⁵, ועוד ועיקר – שנעשה בית לכלל האמיתי הכולל את הכל, בית להקב"ה, ע"ז שממציא, כביכול, את פרנסתו ("פרנסתי"²³⁶) של הקב"ה, מזון לבוש ובית, שענינם ג' הקוין דתורה עבודה וגמילות חסדים²³⁷], הוא רואה ריבוי "בתי חב"ד", וריבוי קופות צדקה, נוסף על ריבוי תורה ותפילה.

ומיד אח"כ מתקיימת ההבטחה²³⁸ ש"עתידין כל בתי כנסיות וכל בתי מדרשות שבבבל [שזה כולל את כל הגלויות] שיקבעו בארץ ישראל", ויש שם גם את בית המקדש השלישי, ו"כשם שבא ליראות כך בא לראות וכשם שבא לראות כך בא ליראות"²³⁹, למטה מעשרה טפחים, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

– שיחה ה' –

לא. יש להזכיר עוד פעם בנוגע לשלושים ימי ההכנה לעשירי בשבט (כמדובר לעיל²⁴⁰), שבודאי כולם פעלו בזה (בהכנות ובחינות כו'). ואפילו אם ישנם אחדים שלא פעלו – הרי מצד "ואהבת לרעך כמוך"²⁴¹,

[כפי שאומר כל אחד מישאל עוד לפני התפילה, כמ"ש בסידור אדמו"ר הזקן²⁴² – שבענין זה יש תוקף מיוחד עוד יותר מאשר אמירת "אך צדיקים יודו לשמך גוי"²⁴³ לאחר התפילה, שהרי אין זה רק ענין של מנהג ("וכתב רש"ל²⁴⁴ כו"²⁴⁵), אלא ענין הקשור עם קיום מצות עשה מן התורה],

מובן, שההכנות שנעשו ע"י כמה וכמה, עד לרוב הקהל – יש בהם סיוע גם לכל שאר בני ישראל, גם אלו אשר מסיבה שונה ומשונה לא התחילו עדיין בהכנות.

אמנם, גם הם (שלא פעלו) צריכים לדעת, שכדי לפעול בענין מסויים – עליהם להתאחד בזה עם הציבור, ע"ד מ"ש בנוגע לתפילה בציבור²⁴⁶, שבאם אין ביכלתו

(240) שיחת אור ל"ב טבת שנה זו.
 (241) קדושים יט, יח.
 (242) לפני "מה טובו". וראה לקו"ש חכ"ה ע' 374 ואילך. וש"נ.
 (243) תהלים קמ, יד.
 (244) שו"ת מהרש"ל סימן סד. מטה משה (לתלמיד מהרש"ל) סרי"ז.
 (245) סידור אדמו"ר אחרי "אל תירא".
 (246) טושו"ע (ודאדה"ז) אור"ח ס"צ ס"ט (ס"י).

(233) ראה דברי משיח – שיחת ש"פ נח שנה זו סי"א. ובכ"מ.
 (234) ראה שיחת נר ה' דחנוכה ל"צבאות השם" שנה זו. ובכ"מ.
 (235) אבות פ"א מ"ד.
 (236) שהש"ר פ"א, ט.
 (237) ראה אוה"ת דברים (כרך ה) ע' ב'מה ואילך.
 (238) מ"מ תרנ"ז ע' רלג ואילך. תרנ"ז ע' רחצ ואילך. ועוד.
 (238) מגילה שבעהערה 152.
 (239) חולין ב, א.

להתפלל בציבור – שיתפלל בשעה שהציבור מתפללים. ועד"ז הוא גם בנוגע לתורה וצדקה, כמ"ש אדמו"ר הזקן באגרת הקודש²⁴⁷ שענין הציבור הוא לאו דוקא בנוגע לענין התפילה, אלא גם בנוגע לענין התורה (ומה טוב – שילמד גם באותו ענין שהציבור לומד), ולא זו בלבד, אלא גם בנוגע לענין הצדקה, ועד לכל דבר שבקדושה, ולכן אם אינו יכול לעשות זאת במעמד עשרה מישראל – שיעשה זאת בשעה שעשרה מישראל עושים זאת.

ועל כל אחד לפעול לא רק בנוגע לעצמו, אלא גם להיות "נר להאיר"²⁴⁸ ולהשפיע על יהודים אחרים בזה.

ובמכל שכן וקל וחומר מפסק דין הרמב"ם²⁴⁹ ש"ציוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי עולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח", ושהם יקיימו אותן מפני ש"ציוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו ע"י משה רבינו"²⁵⁰.

וכמדובר בארוכה כמה פעמים, שההכרח בזה חזק יותר עכשיו, בעמדנו בסוף זמן הגלות, בתור הכנה ל"והיתה לה' המלוכה"²⁵¹, ו"אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד"²⁵²,

וכפי שראו בפועל את ההצלחה של אלו שפעלו בזה –

דאם צריכים להשפיע על אומות העולם, עאכו"כ על בני ישראל (להבדיל), ובפרט שישנו הציווי ד"ואהבת לרעך כמוך", כנ"ל.

לב. והעיקר – לאחר כל אריכות הדברים – "לא המדרש עיקר אלא המעשה"²⁵³, לעסוק בכל הענינים האמורים במעשה בפועל, הן בנוגע לעצמו והן בנוגע לפעולה על הזולת.

ובלשון הידוע דהפדיון-נפש שכתב כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע²⁵⁴ "יהי רצון שיפעלו הדברים בי ובהשומעים" (כפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שראה את נוסח הפ"נ), אשר, מכיון שסיפרו לנו דבר זה, מובן ששייך לכאו"א מאיתנו, היינו, שצריך לפעול הן על עצמו והן על השומעים (שמיעה – לא רק באוזן הגשמי, אלא העיקר הוא השמיעה דאוזן הרוחני, כפשוט), ועד שיכול לכתוב "פדיון נפש" לבקש "שיפעלו הדברים בי ובהשומעים", מכיון שמצבם של השומעים נוגע לו, כידוע²⁵⁵ הסיפור וההוראה אודות שמיעת קול ילד בוכה.

(253) אבות פ"א מי"ז.

(254) ראה גם אגרות-קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א חי"א ע' נו. חי"ד ע' קלו. לקו"ש חט"ו ע' 42 הערה 12. ועוד.

(255) ראה שיחת ד' מרחשון תשכ"ג (לקו"ש ח"ג ע' 802 ואילך). אגרות-קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א חכ"ב ע' שסח ואילך. ועוד.

(247) סכ"ג.

(248) ראה לקו"ש ח"ב ע' 484 ואילך. ובכ"מ.

(249) הלי' מלכים פ"ח ה"י.

(250) ראה לקו"ש חט"ו ע' 59 ואילך. ח"ב ע' 140

ואילך. ובכ"מ.

(251) עובדי' א, כא.

(252) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם הלי' מלכים פי"א ה"ד.

ומובן, שאת העבודה להתאחד עם עוד יהודים – יש להתחיל לעשות בהקדם הכי אפשרי, ובעניינים המותרים גם ביום השבת – תיכף ומיד, כולל עי"ז שיהודי אחד אומר ליהודי השני "לחיים", ועי"ז נעשה "לחיים ולשלום"²⁵⁶, עד באופן ד"מחי חיים²⁵⁷.

וכשם שבשעת התפילה נעשית גאולה פרטית לאדם המתפלל (כפי שמבאר אדמו"ר הזקן באגרת הקודש²⁵⁸) – כך פועלים עי"ז גאולה פרטית ליהודים אחרים, כמובן ע"פ האמור לעיל שקודם התפילה כולל כ"א את עצמו עם כל בני ישראל יחדיו, עד שיש לזה גם שייכות עם אחד כזה המתפלל בביתו ומכוין לאותה שעה שהציבור מתפללים – ובמילא הגאולה הפרטית של תפילת היחיד פועלת גם גאולה פרטית עבור יהודים אחרים,

כולל כפי שזהו בעבודת ה' – שמכניסים באמצע הגלות (גולה) את הא' ד"אלופו של עולם²⁵⁹, ונעשה מזה "גאולה"²⁶⁰,

החל מהגאולה הפרטית, עי"ז שממשיך ומגלה את הא' ("אנכי ה' אלקיך"²⁶¹) שבו, "חלק אלוקה ממעל ממש", ועד לגאולה הכללית ע"י משיח צדקנו, "בנערינו ובזקנינו . . . בכנינו ובכנותינו", "קהל גדול ישובו הנה", לארצנו הקדושה, שתהי' באופן ד"ירחיב ה' אלקיך את גבולך",

ובמהרה בימינו ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה לר' ש.ז. שי' ג. להכריז אודות ה"מלוה מלכה" לטובת "נש"ק", ונתן לו את ה"מזונות". אח"כ הורה לש"ץ שי' לנגן "יהי רצון . . . שיבנה ביהמ"ק". אח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה.

ההתוועדות הסתיימה בשעה 5:10].

וראה לקו"ת תזריע כג, ג. ועוד. וראה ברכות יג, ב.
260 ראה ויק"ר פל"ב, ח. לקו"ת בהעלותך לה,
ג. ועוד. וראה בארוכה שיחות תנש"א: ש"פ אהו"ק
(דברי משיח ח"ג ע' 227 ואילך); ש"פ אמור (שם ח"ד
ע' 6 ואילך).
261 (261) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

256 ראה "היום יום" כט אדר א. ועוד.
257 יומא עא, א.
258 ס"ד.
259 ראה סמ"ק – הובא בב"י או"ח סימן סא (ד"ה
כתב בסמ"ק). שו"ע (וראדה"ז) או"ח שם סעיף ו.

יומן שנת תשמ"ב – פרסום ראשון

נסע לביתו ב-11:45.

• יום שלישי, י"ז טבת •

הגיע מביתו ב-10:25. המכונת נעצרה ע"י 770 ואד"ש המשיך לדבר עם בנימין עוד לערך כדקה, ואח"כ יצא אד"ש לחדרו. למנחה יצא ב-3:20. אחרי התפילה בירך הנוסעים.

לפני שבוע הלכו 2 בחורים למבצע מזוזה, הגיעו לבית אחד והחליפו את המזוזות. בבית זה נולד להם ילד עם מום במוח, והם כתבו לאד"ש לפני זמן מה, אך עדיין לא קיבלו תשובה, והתלוננו על כך. אמרו להם הנ"ל שהם אמנם כתבו לאד"ש ורוצים שאד"ש יענה להם אבל מה הם נותנים לרבי, וחשבו לתת צדקה אבל הנ"ל אמרו שאין זה החלטה ממשית, ולבסוף החליטו לשמור כשרות המאכלים, ולמחרת בדיוק הגיע תשובה מאד"ש שישמרו על כשרות האכילה, וכן שישמרו על טהרת המשפחה.

היום ב-9:30 נכנס הרש"ג שליט"א אל כ"ק אד"ש. אד"ש נסע לביתו ב-11:45.

• יום חמישי, י"ט טבת •

יצא לקרה"ת ב-10:20, לא עיין ברש"י. יצא למנחה ב-3:20. נתן צדקה בקופה [לא היו ילדים]. עמדה בפרוזדור אישה א' שמקבצת נדבות וביד כוס [המשמש לה כקופה], אד"ש ניגש אלי' הושיט את ידו עם המטבע והיא הושיטה את הכוס [קופה] ואד"ש שם את המטבע.

למעריב יצא ב-6:50. אח"כ בירך נוסע.

• יום ראשון, ט"ז טבת •

הגיע מביתו 10:05. נסע למקוה ב-10:50. מסר לבנימין כמה מכתבים (תשובות) ונתן צדקה.

נסע לאוהל ב-2:27. נתן לילד כסף לצדקה, אח"כ נתן אד"ש צדקה ואמר לילד א דאנק. חזר מהאוהל ויצא למנחה ב-5:55, אח"כ בירך הנוסעים. יצא למעריב ב-6:45. אח"כ בירך נוסע בנסיעה טובה ולבשורות טובות. אח"כ נסע לביתו. שרו ווי וואנט משיח נאו, וסימן להגברת השירה.

• יום שני, ט"ז טבת •

יצא לקרה"ת 10:10. יצא למנחה ב-3:40. כשחזר מביתו ב-6:48 למרות הקור החזק עמדו חיילי צבאות ה' בשתי שורות, בשני צידי הדרך מהמכונת למדריגות ושרו ווי וואנט משיח נאו, מיד כשאד"ש יצא מהמכונת הצדיע לחיילים ובידו הק' הורה להגברת השירה, ושוב הצדיע, ואח"כ בדרכו עודד כמ"פ להגברת השירה.

יצא למעריב ב-6:50. חיילי צה. שרו אל תירא וכו', ואד"ש נענע בראשו הק'. בקדיש בתרא הביט אד"ש בסקירה קצרה באופן כללי על כל החיילים, ואח"כ הביט על כל חייל וחייל בפ"ע. לפני שיצא התחיל אך צדיקים [בניגון], הורה בידו להגברת השירה, ולאחרי שפתח את הדלת שוב הורה בידו הק' ועשה בידו בתנועה - 3 סיבובים, ואח"כ בפרוזדור שוב הורה להגברת השירה.

אח"כ נכנס השליח ר' בנימין גורדצקי לחדר אד"ש ושהה שם [עד...]. אד"ש

שהתקיימה בין חסידים ברוסי, ואד"ש אמר שאמנם בשבת לא ישתמש בזה כי לא תהי' התוועדות, אלא ישתמש בזה בכ"ד טבת ובפורים ובי"א ניסן [ובאמת כן הי' כדלקמן, אד"ש השתמש ברוב ההתוועדויות עם חלק מהמשקה הזה שעבור זה חילק בבקבוקים קטנים, ויותר התוועדויות ממה שנקט, כנראה כוונתו היתה באופן כללי עד פסח (כי זה חמץ)].

ובסוף אמר אד"ש שלאחרי שרואים את כל הגזירות והשמדות שהי' עד עתה הם די והותר לצאת ידי חובת הגלות ולא תקום צרה פעמיים [כידוע מ"ש אדמו"ר האמצעי בשערי תשובה], כ"ש כעת שרואים מה שנעשה ליהודים במדינה ההיא במצוק ושבי', הרי בודאי שבזה יוצאים ידי חובת חבלי משיח (של הגלות) והמשיח צריך כבר להגיע כעת.

הם שהו אצל אד"ש עד 1:05, אח"כ ב-1:20 נסע אד"ש לביתו. שרו ווי וואנט משיח נאו ואד"ש הורה בידו הק' להגברת השירה [במסדרון עשה 3 סיבובים רצופים, וכן המשיך כמ"פ בדרכו, וכן מהמכונית, ואח"כ המשיכו לרקוד].

ב-8:15 נכנס הרפמ"א מגור ראש ישיבת שפת אמת בירושלים עיה"ק אל כ"ק אד"ש יחד עם בנו ומליו, הם שהו יחד עד השעה 9:00 לערך, אח"כ יצאו, ונשאר רק הרב פנחס מנחם לבדו אצל כ"ק אד"ש [שמעתי שבתחילה יצא עם כולם ואד"ש קרא לו (ע"י לייבל) חזרה], הוא שהה אצל אד"ש עד השעה 9:35 [חלק הראשון של היחידות ישנו בטייפ].

אח"כ נכנס הרב ליווי עם רעיתו ובנו, שהיו במשך זמן ברוסי, והראו לאד"ש תמונות מהילדים שם, ואד"ש כתב על כל תמונה מי הם האנשים שנמצאים בתמונה.

אח"כ נכבה האור [באמצע נדלק ג"כ] ואד"ש ראה הסרט שהם הסריטו ברוסי'. באמצע הי' ג"כ הדרשה של הרב דלנינגרד ואד"ש אמר שרוצה לראות עוד הפעם [בפעמים קודמות שמעתי שהיו ג"כ כאלו בסרט שדיברו אל אד"ש, א' אמר שרוצה להיות אצל אד"ש ולא יכול א"כ באיזה ניגון יתקשר אל אד"ש - אד"ש בכה ואח"כ אמר שינגן ניגון ארבע בבות של אדמוה"ז], וכן הביא הרב ליווי משקה מהתוועדות

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכ"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מתלמידיו,

חסידיו ושלוחיו ומכלל ישראל

ותיכף ומי"ד ממ"ש נראה בעיני בשר

בקיום נבואתו העיקרית – בשורת הגאולה –

"לאלתר לגאולה" ו"הנה זה משיח בא"

ובעגלא דידן יתגלה לעין כל

ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'

ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל

בגאולה האמיתית והשלימה

נאו מי"ד ממ"ש ממש!

לזכות

הרה"ח רז בן שרה

רעייתו מרת שירן בת עדיי רחל

וילדיהם החיילים בצבאות ה'

מנחם מענדל בן שירן

ותניא מינה בת שירן

שיחיו

חן

שיזכו להפיץ את בשורת הגאולה והגואל

מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה

בטוב הנראה והנגלה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לזכות

חיילי בית דוד

תלמידי התמימים השוהים

ב-770 – בית חיינו – בית משיח

להצלחה רבה ומופלגה בכל עניניהם

מתוך הרחבה ומנוחת הנפש

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ובפרט בהענין הכי עיקרי שהזמן גרמא

בקבלת פני משיח צדקנו –

כ"ק אדמו"ר שליט"א

יחד עם כל בני ישראל שליט"א

בכל מושבותיהם

ותיכף ומי"ד ממ"ש, נא!